

**PRIENŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS
VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS**

Laisvės a. 12, Prienai, į. k. 301846675

2020 M. VEIKLOS ATASKAITA

Parengė
Prienu rajono savivaldybės
visuomenės sveikatos biuro
direktorė
Ilona Lenčiauskienė

**PRIENAI
2021**

BENDROJI DALIS

Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras (toliau – Biuras) yra Prienų rajono savivaldybės tarybos 2008 m. liepos 31 d. sprendimu Nr. T3-184 įsteigta biudžetinė įstaiga. Juridinių asmenų registre Biuras įregistruotas 2008 m. rugsėjo 4 d., įstaigos kodas 301846675.

Biuras savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos, Biudžetinių įstaigų, Sveikatos sistemos, Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymais, Prienų rajono savivaldybės tarybos patvirtintais nuostatais (2008 m. liepos 31 d. sprendimas Nr. T3-184).

Visuomenės sveikatos biuro veiklos tikslas – stiprinti Prienų rajono gyventojų sveikatą, didinant gyventojų atsakomybę už savo sveikatą, vykdamas savivaldybės teritorijoje Lietuvos Respublikos įstatymais ir kitais teisės aktais reglamentuojamą visuomenės sveikatos priežiūrą, siekiant mažinti gyventojų sergamumą ir mirtingumą, teikiant kokybiškas visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas.

Biuras yra viešasis juridinis asmuo, turintis ūkinį, finansinį, organizacinį ir teisinį savarankiškumą. Pagrindinė Biuro veikla – visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų teikimas. Biuro ūkiniai metai sutampa su kalendoriniais metais, veikla yra neterminuota.

Biuras yra Lietuvos visuomenės sveikatos asociacijos (LVSA) ir Lietuvos visuomenės sveikatos biurų asociacijos (LVSBA) narys.

Biuro adresas – Revuonos g. 4, Prienai, LT-59118. Vieši pranešimai skelbiami Biuro interneto svetainėje <http://www.vsbprienai.lt>.

ŽMOGIŠKŲJŲ IŠTEKLIŲ VALDYMAS

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2018 m. gruodžio 18 d. įsakymu Nr. V-1461 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2018 m. sausio 23 d. įsakymo Nr. V-70 „Dėl rekomenduojamų visuomenės sveikatos specialistų pareigybių steigimo savivaldybėse“ pakeitimo“ ir Prienų rajono savivaldybės tarybos 2019 m. sausio 24 d. sprendimu Nr. T3-20 „Dėl Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro didžiausio leistino pareigybių skaičiaus patvirtinimo“, didžiausias leistinas pareigybių skaičius Biure – 12 (1 lentelė).

2020 m. gruodžio 31 d. duomenimis Biure dirbo 12 darbuotojų, o buvo užimta 11,5 etatų. Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro pareigybių sąrašas pateiktas 1 lentelėje.

1 lentelė. Biuro pareigybių sąrašas

Pareigybė	Patvirtinta etatų	Užimta etatų
Direktorius	1	1
Buhalteris	1	1
Visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas visuomenės sveikatos stiprinimą	2	2
Visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas visuomenės sveikatos stebėseną	1	1
Visuomenės sveikatos specialistai, vykdamys sveikatos priežiūrą mokyklose	7	6,5
Iš viso:	12	11,5

Biuro struktūroje visi darbuotojai tiesiogiai pavaldūs Biuro direktoriui. Direktorius, buhalteris ir 3 visuomenės sveikatos specialistai, t.y. visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas visuomenės sveikatos stiprinimą (2) ir visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas visuomenės sveikatos stebėseną (1) vykde Biure, dar 7 visuomenės sveikatos specialistai veiklą vykde Prienų rajono ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose.

Biuro darbuotojų išsilavinimas aukštasis universitetinis, pareigybės lygis A2. Visi specialistai atitinka Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos keliamus reikalavimus išsilavinimui ir kvalifikacijai.

Siekiant užtikrinti kokybišką visuomenės sveikatos paslaugų teikimą 2020 m. Biuro specialistams buvo sudarytos sąlygos dalyvauti specialistų kvalifikacijos kėlimo mokymuose, seminaruose, konferencijose ir suvažiavimuose aktualiomis sveikatos stiprinimo, žalingų įpročių prevencijos, užkrečiamųjų ligų profilaktikos bei kitomis aktualiomis temomis.

FINANSINIŲ IŠTEKLIŲ VALDYMAS

Biuro finansinė veikla vykdoma, vadovaujantis parengtu Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro apskaitos vadovu, patvirtintu 2010 m. sausio 22 d. direktoriaus įsakymu Nr. DV-5A ir Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro darbuotojų darbo užmokesčio tvarka patvirtinta 2017 m. sausio 31 d. direktoriaus įsakymu Nr. DV – 7.

Biuro buhalterinę apskaitą tvarko buhalterė. Ji atsako už buhalterinių įrašų teisingumą, finansinės atskaitomybės sudarymą ir pateikimą laiku.

2020 m. pagrindiniai Biuro finansavimo šaltiniai – Valstybės biudžeto specialioji tikslinė dotacija valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) visuomenės sveikatos funkcijoms vykdyti – 88 proc. (2019 m. – 87,6 proc.), savivaldybės biudžeto lėšos – 9,8 proc. (2019 m. – 10,1 proc.) ir biudžetinių įstaigų pajamų lėšos – 2,2 proc. (2019 m. – 2,3 proc.) (2 lentelė). 2020 m. gautos lėšos įsisavintos 100 proc. 2020 m., lyginat su 2019 m, buvo skirtas didesnis valstybės biudžeto finansavimas visuomenės sveikatos funkcijoms vykdyti. Valstybės biudžeto specialioji tikslinė dotacija, valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) visuomenės sveikatos funkcijoms vykdyti, 2020 m. padidėjo 17 717 Eur. Biuras, 2020 m., lyginat su 2019 m., gavo daugiau pajamų už privalomuosius mokymus (privalomasis higienos įgūdžių mokymas, privalomasis pirmosios pagalbos mokymas, privalomasis mokymas apie alkoholio ir narkotikų žalą žmogaus sveikatai).

2 lentelė. Biuro finansavimo šaltiniai 2018 – 2020 m.

Eil. Nr.	Finansavimo šaltinio pavadinimas	Suma Eur		
		2018 m.	2019 m.	2020 m.
1.	Valstybės biudžeto specialioji tikslinė dotacija	103 500	240 900	258 617
1.1.	Visuomenės sveikatos stiprinimas ir stebėseną	42 700	80 400	78 600
1.2.	Mokinių visuomenės sveikatos priežiūra mokyklose	60 800	126 600	131 600
1.3.	Ankstyvojo savižudybių atpažinimo ir kompleksinės pagalbos savižudybės grėsmę patiriantiems asmenims teikimo sistemos sukūrimas	-	33 900	33 900

1.4.	Psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugos	-	-	13 317
1.5.	Kovai su Covid-19 pandemija	-	-	1200
2.	Prienuj rajono savivaldybės biudžeto lėšos	26 716,59	27 800	28 900
3.1	Visuomenės sveikatos stiprinimas	26 716,59	27 800	28 400
3.2.	Projektas „Vandens ir smėlio kokybės tyrimai“	-	-	500
4.	Biudžetinių įstaigų pajamų lėšos	7 909,01	6 276,18	6 400
	Iš viso:	138125,60	274976,18	293 917

Vidutiniškai sveikatinimo veiklai vykdyti 2020 m. buvo skiriama 11,39 Eur/ 1 Prienuj rajono gyventojui per metus (2019 m. – 10,50 Eur): Valstybės deleguota funkcija 10,02 Eur/ 1 gyv. (2019 m. - 9,2 Eur), savivaldybės lėšos – 1,12 Eur / 1 gyv. (2019 m. - 1,06 Eur). Vertinant Biuro gaunamas lėšas visuomenės sveikatos funkcijoms vykdyti, nuo 2018 m. stebimos didėjančios Biuro gaunamos finansavimo lėšos iš Valstybės biudžeto specialiosios tikslinės dotacijos.

Išsami 2018-2020 m. Biuro išlaidų sąmatos vykdymo ataskaita pateikiama 3 lentelėje. Didžioji dalis Biuro patirtų išlaidų 2020 m. buvo darbo užmokesčio ir socialinio draudimo sąnaudos – 60,9 proc. (2019 m. – 70,7 proc.). 2020 m., lyginat su 2019 m., buvo patirtos mažesnės darbo užmokesčio ir socialinio draudimo sąnaudos dėl darbuotojo nedarbingumo COVID – 19 ligos pandemijos karantino laikotarpiu. Biuro kolektyvo didžiąją dalį sudaro jauni, auginantys mažamečius vaikus, visuomenės sveikatos specialistai, kuriems nedarbingumas, vaikų priežiūrai, buvo skirtas visą COVID – 19 ligos karantino laikotarpį. Taip pat 2020 m., lyginant su 2018 m. ir 2019 m. stebimos mažesnės ryšių paslaugų, transporto išlaikymo, kvalifikacijos kėlimo sąnaudos. Biuro išlaidų pasiskirstymui tarp atskirų ekonominės klasifikacijos straipsnių įtakos turėjo COVID – 19 pandemija.

3 lentelė. Pagrindinės Biuro veiklos sąnaudos 2018 – 2020 m.

Eil. Nr.	Pagrindinės veiklos sąnaudos	Suma Eur		
		2018 m.	2019 m.	2020 m
1.	Darbo užmokesčio sąnaudos	84 885,71	191 100,00	175 618,64
2.	Socialinio draudimo sąnaudos	27 630,88	3 200,00	2 711,91
3.	Komunalinių paslaugų sąnaudos	2 000,00	2 300,00	1 900,00
4.	Ryšio paslaugų sąnaudos	800,00	700,00	500,00
5.	Transporto išlaikymo sąnaudos	800,00	1 300,00	437,64
6.	Kvalifikacijos kėlimo sąnaudos	1 300,00	1 400,00	206,09
7.	Komandiruočių sąnaudos	400,00	700,00	512,65
8.	Informacinių technologijų prekių ir paslaugų įsig. sąnaudos	-	-	800,00
9.	Materialiojo turto paprastojo remonto sąnaudos	-	-	200,00
10.	Kitų prekių ir paslaugų įsigijimo sąnaudos	20 309,01	74 276,18	111 030,07
	Iš viso:	138 125,60	274 976,18	293 917,00

DOKUMENTŲ VALDYMAS

Biure už dokumentų rengimą ir tvarkymą bei personalo valdymą atsakingi Biuro direktorius, visuomenės sveikatos specialistai ir buhalteris. Kiekvienais metais tvirtinamas Biuro dokumentacijos planas, kuriuo vadovaujantis tvarkoma įstaigos dokumentacija. Dokumentų valdymo planas suderintas su Prienų rajono savivaldybės administracijos Ūkio skyriaus vyriausia archyvere. Pagal dokumentų registrų sąrašą 2020 m., kaip ir 2019 m., iš viso buvo registruojamas 31 dokumentas (2018 m. - 37 dokumentai). Pagrindinių dokumentų, atskleidžiančių Biuro veiklą, registrai ir jų duomenys pateikti 4 lentelėje.

4 lentelė. Pagrindiniai dokumentų registrai 2018 – 2020 m.

Eil. nr.	Dokumentų registrai	Užregistruotų dokumentų skaičius		
		2018 m.	2019 m.	2020 m.
1.	Gautų dokumentų registras (GR)	208	249	103
2.	Siunčiamų dokumentų registras (SR)	159	192	139
3.	Direktoriaus įsakymų personalo valdymo klausimais registras (DP)	223	207	213
4.	Direktoriaus įsakymų tvarkomosios organizacinės veiklos klausimais registras (DV)	166	165	192
5.	Direktoriaus įsakymų komandiruočių, atostogų klausimais registras (AK)	59	147	91
6.	Darbuotojų prašymų įvairiais darbo klausimais registras (IV)	113	238	346
7.	Dalyvių sąrašų registras	410	1210	563
8.	Biure iš viso užregistruota dokumentų	1338	2408	1647

KORUPCIJOS PREVENCIJA

Biure parengta ir patvirtinta Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 – 2021 m. korupcijos prevencijos programa ir korupcijos prevencijos programos įgyvendinimo 2019 – 2021 m. priemonių planas (2019 m. sausio 2 d. įsakymas Nr. DV-1).

Kiekvienais metais kas ketvirtį biuras teikia Korupcijos prevencijos ataskaitas Sveikatos apsaugos ministerijos Korupcijos prevencijos skyriui. 2020 m. Biure korupcijos faktų nebuvo nustatyta.

VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ ORGANIZAVIMAS

2020 m. Biuro vykdytų viešųjų pirkimų ataskaita buvo parengta ir pateikta 2021 m. sausio mėn. 2020 m. vykdyti 128 mažos vertės pirkimai: prekės – 31 803,39 Eur, paslaugos – 80 037,12 Eur, darbai – 1 988,78 Eur. Pasirašytos 33 viešųjų pirkimų sutartys.

PRIVALOMOJO SVEIKATOS MOKYMO PASLAUGOS

Biuras pagal 2010 m. birželio 2 d. Valstybinės akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnybos prie Sveikatos apsaugos ministerijos suteiktą licenciją Nr. VSL-246 vykdo privalomuosius sveikatos mokymus (5 lentelė), kurie yra vienas iš Biuro finansavimo šaltinių. Nors Biuras 2020 m. mažiau, lyginant su 2019 m., įvykdė privalomųjų pirmosios pagalbos mokymų, tačiau daugiau įvykdė higienos įgūdžių mokymų ir mokymų apie alkoholio ir narkotikų žalą žmogaus sveikatai. Privalomuosius pirmosios pagalbos mokymus, higienos įgūdžių mokymus ir mokymus apie alkoholio ir narkotikų žalą žmogaus sveikatai 2020 m. Biuras vykdė nuotoliniu ir kontaktiniu būdu.

5 lentelė. 2018 - 2020 m. Biuro vykdyti privalomieji sveikatos mokymai

Vertinimo kriterijaus pavadinimas	Dalyvių skaičius		
	2018 m.	2019 m.	2020 m.
Privalomasis higienos įgūdžių mokymas	695	434	469
Privalomasis pirmosios pagalbos mokymas	240	357	311
Mokymas apie alkoholio ir narkotikų žalą žmogaus sveikatai	18	16	19

VALSTYBINIŲ (VALSTYBĖS PERDUOTŲ SAVIVALDYBĖMS) VISUOMENĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS FUNKCIJŲ VYKDYMAS

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2019 m. lapkričio 27 d. įsakymu Nr. V-1352 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2014 m. lapkričio 10 d. įsakymo Nr. V-1154 „Dėl Valstybės biudžeto specialios tikslinės dotacijos, skiriamos savivaldybių biudžetams Sveikatos apsaugos ministerijos kuruojamoms valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) visuomenės sveikatos priežiūros funkcijoms vykdyti, planavimo, paskirstymo, naudojimo ir atsiskaitymo už ją tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos Valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) funkcijų visuomenės sveikatos priežiūros komisijos 2019 m. gruodžio 20 d. protokolu Nr. LP – 409 patvirtintais Valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų vykdymo 2020 m. veiklos prioritetais, Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro veikla 2020 m. buvo organizuojama atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos nustatytus prioritetus:

I PRIORITETAS. Visuomenės psichikos sveikatos gerinimas.

Užtikrinti savižudybių prevencijos prioritetų nustatymą ilgojo ir trumpojo laikotarpių savižudybių prevencijos priemonių ir joms įgyvendinti reikiamo finansavimo planavimą:

1.1. Ankstyvosios intervencijos, skirtos nereguliariai vartojantiems psichoaktyviausias medžiagas ar eksperimentuojantiems jomis jaunuoliams, vykdymas.

1.2. Priklausomybių konsultantų paslaugų teikimo savivaldybėse organizavimas.

1.3. Psichikos sveikatos kompetencijų didinimas įmonių darbuotojams.

1.4. Mokyklų bendruomenės gebėjimų psichikos sveikatos srityje stiprinimas - mokymų / supervizijų organizavimas mokyklos bendruomenių komandoms.

1.5. Psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugos.

II PRIORITETAS. Sveikos mitybos įgūdžių formavimas bei fizinio aktyvumo skatinimas ir kita.

2.1. Plėtoti sveiką gyvenimą ir stiprinti mokinių sveikatos įgūdžius ugdymo įstaigose:

- 2.1.1. Sveikos mitybos organizavimo tobulinimas ir maisto švaistymo mažinimas.
- 2.1.2. Sveikatą stiprinančių mokyklų plėtra / priemonės „Aktyvi mokykla“ įgyvendinančių mokyklų plėtra.
- 2.1.3. Supratimo apie mikroorganizmų atsparumą antimikrobinėms medžiagoms didinimas.
- 2.1.4. Traumų ir sužalojimų prevencijos skatinimas mokyklose.
- 2.1.5. Burnos higienos užsiėmimų organizavimas tikslinėse grupėse (vaikams).

2.2. Stiprinti sveikos gyvenimo įgūdžius bendruomenėse:

- 2.2.1. Gyventojų sveikos mitybos įgūdžių formavimas, daržovių vartojimo skatinimas.
- 2.2.2. Gyventojų fizinio aktyvumo skatinimas.
- 2.2.3. Širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto rizikos grupių asmenų sveikatos stiprinimas ir šių ligų prevencija.
- 2.2.4. Supratimo apie mikroorganizmų atsparumą antimikrobinėms medžiagoms didinimas.
- 2.2.5. Burnos higienos užsiėmimų organizavimas tikslinėse grupėse (suaugusiems).
- 2.2.6. Traumų ir sužalojimų prevencijos skatinimas bendruomenėse.
- 2.2.7. Visuomenės raštingumo didinimas nėštumo krizių atpažinimo valdymo ir įveikos klausimais.

2.3. Vykdyti visuomenės sveikatos stebėseną savivaldybėje.

- 2.3.1. Penktų, septintų ir devintų (pirmų gimnazijos) klasių mokinių gyvenimo tyrimas.

III PRIORITETAS. Savivaldybės visuomenės sveikatos biuro darbuotojų administracinių gebėjimų stiprinimas.

- 3.1. Visuomenės sveikatos specialistų, dirbančių mokykloje kvalifikacijos kėlimas.
- 3.2. Visuomenės sveikatos biuro darbuotojų kvalifikacijos kėlimas.

IV PRIORITETAS. Savivaldybės visuomenės sveikatos biuro veiklos viešinimas.

- 4.1. Visuomenės sveikatos biuro mokinių visuomenės sveikatos priežiūros veiklos viešinimas.
- 4.2. Visuomenės sveikatos biuro visuomenės sveikatos stiprinimo veiklos viešinimas.

Išsami informacija apie Valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įvykdymą 2020 m. Prienų rajono savivaldybėje pateikiama 1 Priede.

Dėl paskelbtos valstybės lygio ekstremalios situacijos dėl COVID – 19 ligos ir karantino 2020 m. mažiau veiklų buvo padaryta sveikos gyvenimo ir sveikatos stiprinimo srityse tiek bendruomenėse, tiek ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose. Veiklos buvo įgyvendinamos nuotoliniu ir kontaktiniu būdu. Dėl COVID – 19 pandemijos suvaldymo Biuro veikla, 2020 m.,

buvo kryptingai organizuojama, nukreipiant žmogiškuosius išteklius į prioritetines veiklos sritis: pagalba asmens sveikatos priežiūros įstaigoms ir Nacionaliniam visuomenės sveikatos centrui prie SAM.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo 2020 m. kovo 18 d. sprendimu Nr. V-438 „Dėl bendradarbiavimo su savivaldybių visuomenės sveikatos biurais“, siekiant suvaldyti COVID - 19 (koronaviruso infekcijos) ligos plitimą Prienų rajone, 4 Biuro darbuotojai nuo 2020 m. balandžio 2 d. iki 2020 m. gegužės 18 d., bendradarbiavimo pagrindu, dirbo VšĮ Prienų ligoninės Karščiavimo klinikoje.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo 2020 m. birželio 17 d. sprendimu Nr. V-1506 „Dėl Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo 2020 m. kovo 18 d. sprendimo Nr. V-438 „Dėl bendradarbiavimo su savivaldybių visuomenės sveikatos biurais“ pakeitimo“ 9 Biuro darbuotojai, paskelbtos valstybės lygio ekstremaliosios situacijos ir karantino dėl COVID – 19 ligos metu, bendradarbiavimo pagrindu, nuo 2020 m. spalio 26 d. vykdė Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos nurodymus ir dalyvavo:

1.1. apklausiant asmenis turėjusius sąlytį su ligoniais, sergančiais COVID – 19 liga (koronaviruso infekcija), ar asmenis, įtariamais, kad serga COVID – 19 liga (koronaviruso infekcija), bei taikant kitas atvejo valdymo priemones pagal Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos nurodymus (informacijos rinkimas ir teikimas telefonu bei raštu);

1.2. informuojant asmenis, kad nesilaikant Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymo bei Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo reikalavimų, gali būti taikoma atsakomybė teisės aktų nustatyta tvarka;

1.3. informuojant visuomenę dėl COVID – 19 ligos (koronaviruso infekcijos) plitimo prevencijos priemonių taikymo.

Per laikotarpį nuo 2020-10-30 iki 2020-12-31 buvo ištirta 969 COVID – 19 ligos (koronaviruso infekcijos) atvejai.

Vadovaujantis Prienų rajono savivaldybės ekstremalių situacijų operacijų centro 2020 m. lapkričio 3 d. posėdžio protokolu Nr. ES – 29, siekiant suvaldyti COVID - 19 (koronaviruso infekcijos) ligos plitimą Prienų rajone, 2 Biuro darbuotojai, bendradarbiavimo pagrindu dirbo VšĮ Prienų ligoninės Karščiavimo klinikoje: nuo 2020-11-04 dirbo 2 dienas per savaitę, o nuo 2020-12-14 dirbo 4 dienas per savaitę.

VAIKŲ IR JAUNIMO SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ORGANIZAVIMAS PRIENŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS UGDYMO ĮSTAIGOSE

Uždavinys - rūpintis vaikų ir jaunimo sveikatos išsaugojimu bei stiprinimu, užtikrinant nuolatinę, kokybišką ir koordinuotą visuomenės sveikatos priežiūrą ugdymo įstaigose, formuojant vaikų ir tėvų sveikos gyvensenos įgūdžius ir teigiamą požiūrį į savo sveikatą.

Biuro visuomenės sveikatos specialistė, koordinuojanti vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūros paslaugų teikimą, kartu su 6 visuomenės sveikatos specialistėmis, vykdančiomis sveikatos priežiūrą mokyklose, yra atsakinga už šios veiklos organizavimą ir koordinavimą Prienų rajono ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose.

2020 m. visuomenės sveikatos priežiūra buvo vykdoma dvylikoje Prienų rajono savivaldybės mokyklų, taip pat ir prie jų esančiuose ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo skyriuose ir Prienų miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigose. Visuomenės sveikatos specialistės, vykdančios sveikatos priežiūrą ikimokyklinio ugdymo, pradinio ugdymo ir bendrojo ugdymo įstaigose vedė sveikatos ugdymo ir mokymo veiklas įvairiomis sveikatos temomis, pagal poreikį teikė pirmąją pagalbą, vykdė pedikuliozės profilaktiką, konsultavo pedagogus, tėvelius aktualiais sveikatos ir sveikos gyvensenos klausimais, vykdė epidemiologinių židinių tyrimus ugdymo įstaigose.

2020 m. rugsėjo mėn. duomenimis aptarnaujamų vaikų skaičius Prienų rajone – 3434 (2019 m. – 3460). Visuomenės sveikatos specialistai veiklą vykdė priskirtose ugdymo įstaigose, atsižvelgiant į mokinių skaičių. Esant poreikiui ir galimybėms, į mokyklas buvo kviečiami lektoriai. Paskaitas mokyklose, vaikų dienos centruose taip pat skaitė Biuro visuomenės sveikatos specialistė, vykdanči visuomenės sveikatos stiprinimą ir visuomenės sveikatos specialistė, koordinuojanti vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūros paslaugų teikimą. Pagal pateiktas metines visuomenės sveikatos specialistų, vykdančių sveikatos priežiūrą mokykloje, veiklos ataskaitas, viena tarp dažniausiai pasitaikančių visuomenės sveikatos specialisto, vykdančio sveikatos priežiūrą mokykloje, užregistruotų veiklų - pirmosios pagalbos teikimas ir konsultacijos. Mokinių apsilankymų, pas visuomenės sveikatos specialistą mokykloje, pasiskirstymas pagal priežastis 2019 - 2020 m., pateiktas 6 lentelėje.

6 lentelė. Informacija apie mokinių apsilankymus pas visuomenės sveikatos specialistą mokykloje 2019 – 2020 m.

Užregistruota mokinių apsilankymų pas visuomenės sveikatos specialistą mokykloje		Apsilankymų pasiskirstymas pagal priežastį					
		pirmoji pagalba		konsultacijos		kita	
2019 m.	2020 m.	2019 m.	2020 m.	2019 m.	2020 m.	2019 m.	2020 m.
814	424	682	379	132	46	0	0

Pastebėta, kad 2020 m. beveik du kartus mažiau mokinių, nei 2019 m., apsilankė pas visuomenės sveikatos specialistą. Apsilankymų pas visuomenės sveikatos specialistą skaičiaus sumažėjimą įtakojo mokinių ugdymas nuotoliniu būdu dėl paskelbtos valstybės lygio ekstremalios situacijos dėl COVID – 19 ligos ir paskelbto visuotinio karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje.

Pati svarbiausia visuomenės sveikatos specialisto funkcija ugdymo įstaigose yra sveikos gyvensenos ugdymas. 7 lentelėje pateikta susisteminta informacija apie 2020 m. ugdymo įstaigose vykdytą sveikatos ugdymo ir mokymo veiklą.

7 lentelė. Sveikatos ugdymo ir mokymo renginiai 2019 - 2020 m. Prienų rajono ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose

Sveikatinimo veiklos sritis	Paskaitos		Aktyvūs užsiėmimai		Konkursai, akcijos		Stendai	
	2019 m.	2020 m.	2019 m.	2020 m.	2019 m.	2020 m.	2019 m.	2020 m.
Sveikatos sauga ir stiprinimas, bendrieji sveikos gyvensenos ir ligų prevencijos klausimai	162	13	114	33	13	1	49	27
Sveika mityba ir nutukimo prevencija	64	10	15	21	17	2	45	7
Fizinis aktyvumas	41	4	132	7	30	1	31	4
Psichikos sveikata (smurto, savižudybių prevencija, streso kontrolė ir kt.)	23	8	12	1	9	0	17	9
Aplinkos sveikata	12	1	2	1	1	0	7	0
Rūkymo, alkoholio ir narkotikų vartojimo prevencija	86	9	1	0	15	0	21	3
Lytiškumo ugdymas, AIDS ir lytiškai plintančių ligų prevencija	17	3	9	1	4	0	1	2
Tuberkuliozės profilaktika	4	0	0	0	0	0	0	2
Užkrečiamųjų ligų profilaktika ir asmens higiena	100	65	25	24	9	3	68	38
Dantų edukacijos profilaktika ir burnos higiena	70	47	12	13	2	1	4	7
Traumų ir nelaimingų atsitikimų prevencija	78	49	12	13	3	0	14	17
Kitos (kraujotakos sistemos ligų, onkologinių ligų profilaktika ir kt.)	7	7	0	0	1	0	2	0
Iš viso:	664	216	334	114	104	8	259	116
Bendras renginių skaičius	2019 m.		2020 m.					
	1102		338					

2020 m., lyginant su 2019 m., stebimas akivaizdus veiklų įgyvendinimo sumažėjimas visose sveikatos stiprinimo srityse (2019 m. – 1102 veiklų, 2020 m. – 338 veiklų) dėl paskelbtos valstybės lygio ekstremalios situacijos dėl COVID – 19 ligos ir įvesto karantino visoje Lietuvos Respublikos

teritorijoje. Detali 2019 – 2020 m. sveikatos ugdymo ir mokymo įgyvendintų veiklų lyginamoji statistika, pagal skirtingas ugdymo formas, pateikta 8 lentelėje.

8 lentelė. 2019 – 2020 m. sveikatos ugdymo ir mokymo veiklų skaičius

Bendras renginių skaičius		Paskaitos		Aktyvūs užsiėmimai		Konkursai, akcijos		Stendai	
2019 m.	2020 m.	2019 m.	2020 m.	2019 m.	2020 m.	2019 m.	2020 m.	2019 m.	2020 m.
1102	338	664	216	334	114	104	8	259	116

Išsami, didesnės apimties 2020 m. vykdytų sveikatos ugdymo ir mokymo veiklų Prienų rajono ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose, charakteristika.

Sveikatinimo veiklos sritis	Priemonės - Įvykdytos veiklos aprašymas
<p>Ėduonies profilaktika ir burnos higiena</p>	<p>Dantų ėduonies profilaktikai, Prienų rajono ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose nuolat vedami burnos higienos teoriniai ir praktiniai užsiėmimai: „Sveiki dantukai – graži šypsena“, „Dantukų priežiūra“, „Sveiki dantukai“, „Kas gyvena dantukų karalystėje“, „Gendantys dantukai“, „Ėduonies profilaktika“, „Stiprūs ir sveiki dantukai“, „Burnos higiena – kaip tinkamai prižiūrėti dantis?“, „Spindi balti dantukai“ Užsiėmimų metų mokiniai buvo mokomi taisyklingos burnos higienos priežiūros, taip pat atliko įvairias praktines užduotis, žiūrėjo mokomuosius video filmukus. Taip pat vaikams buvo pasakojama apie didžiausius dantų priešus ir kaip galima padėti sau norint turėti sveikus dantis.</p> <p>Išlaužo seniūnijoje, vaikų dienos centre, 2020 m. spalio 6 d. visuomenės sveikatos specialistė, vykdanči visuomenės sveikatos stiprinimą vedė burnos higienos teorinį-praktinį užsiėmimą „Sveiki dantukai“. Užsiėmimo metu buvo papildytas vaikų žinių bagažas apie sveiką ir gražią šypseną ir kaip prižiūrėti savo dantukus, buvo rodomi edukaciniai filmukai, kurie mokė, kaip tinkamai rūpintis savo dantimis, sprendė linksmas užduotis ir dalyvavo burnos higienos viktorinoje. Vaikams buvo įteikti Biuro suvenyrai už aktyvų dalyvavimą.</p>
<p>Psichoaktyvių medžiagų vartojimo (rūkymo, alkoholinių gėrimų, narkotikų) prevencija</p>	<p>Ugdymo įstaigose buvo vedamos pamokos apie rūkymo žalą, kaip psichoaktyvios medžiagos veikia mūsų organizmą, kaip atsisakyti psichoaktyvių medžiagų ir kodėl jų pradėti nevalia: „Rūkymo įpročiai, Elektroninių cigarečių grėsmė“, „E-cigaretės“, „Alkoholis“, „Gyvenu be žalingų įpročių“.</p> <p>Prienų rajono savivaldybės mokyklose buvo organizuojamos nuotolinės prevencinės paskaitos „Elektroninės cigaretės – mitai ir faktai“, kurias vedė gyd. toksikologas R. Badaras. Paskaitų metu buvo pasakojama apie jaunų žmonių smalsumą ir draugų įtaką įsitraukiant į šią žalingą ir sveikatai pavojingą veiklą, apie jų žalą organizmui, priklausomybę ir mirtingumą.</p>

<p>Fizinio aktyvumo skatinimas</p>	<p>Mokiniamis skaitytos paskaitos „<i>Žaidžiu, judu – sveikas esu</i>“, „<i>Esu aktyvus</i>“, „<i>Sportuoju ir sveikas esu</i>“ Visuomenės sveikatos specialistės, vykdančios sveikatos priežiūrą mokyklose, prisidėjo prie sporto švenčių, sveikatingumo savaitės ir kitų fizinį aktyvumą skatinančių renginių organizavimo Prienų r. sav. Ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir bendrojo ugdymo mokyklose.</p> <p>2020 m. rugsėjo 18 d. minint Europos Judumo savaitę, kuri skirta atkreipti dėmesį į automobilių sukeltą oro užterštumą, buvo organizuoti renginiai ir veiklos:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stakliškių gimnazijos ikimokyklinio ugdymo skyriuje vyko užsiėmimas „Mankšta šokio ritmu“, vaikai užsiėmimo metu pagal muziką ritmingai atliko mankštos pratimus. 2. Prienų lopšelio – darželio „Pasaka“ auklėtiniai darželio teritorijoje važinėjo dviračiais, taip pat atliko įvairias estafetes. 3. Išlaužo pagrindinėje mokykloje vyko akcija „Judu – sveikas esu“, kurios metu vaikai buvo sveriami, tikrinama jų kūno kompozicija, suteikiamos individualios konsultacijos. <p>2020 m. liepos 3 d., vaikai iš N.Ūtos, Šilavoto ir Balbieriškio seniūnijų dalyvavo dienos stovykloje N.Ūtos parkelyje. Stovykla prasidėjo šiaurietiškojo ėjimo mokymais, kuriuos vedė Biuro specialistė. Vaikai buvo supažindinti su šiaurietiškojo ėjimo technika, bandė eiti su lazdomis.</p> <p>Šios stovyklos metu, visuomenės sveikatos specialistė, vaikams pravedė teorinį – praktinį užsiėmimą „Sveika gyvensena ir fizinis aktyvumas“. Užsiėmimo metu vaikai buvo mokomi, kaip pagerinti savo fizinį aktyvumą, supažindinti su sveikos mitybos principais, rodyti edukaciniai filmukai susiję su fiziniu aktyvumu, vaikams buvo parodyta kaip atlikti rytinę mankštą, taip pat vaikai buvo supažindinti su fiziniu aktyvumu buitėje. Kad geriau įsisavintu žinias vaikai dėliojo fizinio aktyvumo piramidės ir sveikos gyvensenos dėlionės.</p>
<p>Sveikos mitybos propagavimas</p>	<p>Prienų r. bendrojo ugdymo mokyklose ir ikimokyklinio ugdymo skyriuose ištisus metus vyksta paskaitos – praktiniai užsiėmimai sveikos mitybos temomis, vykdoma vaikų maitinimo organizavimo priežiūra. Vykdytos paskaitos ir praktiniai užsiėmimai - „Sveikas maistas – sveikas vaikas“, „Sveikos mitybos piramidė“, „Kas slepiasi sveikatos skrynelėje – daržovės“, „Mityba ir sveikata“, „Cukrus maiste“, „Pusryčiams košė“, „Mano priešpiečiai“, „Sąmoningas valgymas“.</p> <p>Bendradarbiaujant su VšĮ „Sveikatai palankus“ 2020 m. lapkričio mėn. Veiverių T.Žilinsko gimnazijoje ir Prienų „Ažuolo“ progimnazijoje vyko projektas „Vaikų sveikos gyvensenos akademija“, kurio metu didžiausias dėmesys buvo skiriamas mitybai. Vaikai buvo mokomi subalansuotos mitybos pagrindų, analizuoti maisto produktų etiketes, maisto gaminimo ir degustacijos pagrindų. Mokiniamis buvo išdėstyti pagrindiniai sveikos gyvensenos principai – mityba, psichikos sveikata ir poilsio režimas. Taip pat mokiniai buvo mokomi valgymo kultūros – valgymas-degustacija, stalo serviravimas, teigiamo požiūrio į maistą formavimas ir maisto gaminimo ir degustacijos pagrindų – priešpiečių dėžutės, receptai ir idėjos.</p> <p>Išlaužo pagrindinėje mokykloje vyko konkursas „Sveiko maisto lėkštė“. Šio konkurso metu, pradinių klasių mokiniai buvo skatinami išradingai paruošti ne</p>

	<p>tik sveiką, bet ir originaliai atrodanti patiekalą ir jį įamžinti nuotraukose.</p>
Traumatizmo profilaktika	<p>Išlaužo pagrindinėje mokykloje ir Pakuonio pagrindinėje mokykloje rugsėjo – spalio mėn. vyko kuprinių svėrimo akcija pradinių klasių mokiniams. Akcijos metu buvo sveriamos mokinių kuprinės, vertinamas jų ir mokinių kūno svorio santykis.</p> <p>Visus metus vykdant traumų ir nelaimingų atsitikimų prevenciją, buvo vedamos paskaitos - praktiniai užsiėmimai „Pirmoji pagalba“, „Vaikų traumas. Pirma pagalba“, „Išsaugok gyvybę“, „Ką daryti įvykus traumai“, „Tvarstymas“, „SOS“, „Užspringimas“, „Pirmoji pagalba“, kurių metu mokiniai sužinojo, kaip teikti pirmąją pagalbą ūmių būklių atveju, ką reikėtų daryti užspringus, praktiškai mokėsi žaizdų tvarstymo būdų. Buvo vedamos pamokėlės – praktiniai užsiėmimai „Būk saugus kelyje“, „Būk saugus gatvėje“, „Dieną būk saugus“, „Būk saugus vandenyje“, „Traumos kelyje, buityje, aplinkoje“, kurių metu mokiniai sužinojo, kaip apsisaugoti ir išvengti traumų.</p> <p>Prienuų „Ažuolo“ progimnazijos vaikų vasaros poilsio stovykloje, visuomenės sveikatos specialistė vaikus mokino, kaip apsisaugoti nuo traumų, kaip elgtis įvykus ir traumai ir kaip suteikti pirmą pagalbą nukentėjusiam „Atpažink ir sutvarstyk“.</p> <p>Prienuų rajono mokiniams vasaros pradžioje vyko nuotolinės pamokos su visuomenės sveikatos specialistu tema „Saugi vasara“, vaikai buvo supažindinti, kaip saugiai elgtis vasaros atostogų metu, kaip saugiai elgtis vandenyje, kokios traumos gali ištikti ypatingai vasarą ir kaip nuo jų apsisaugoti.</p> <p>2020 m. rugpjūčio 12 d., Prienuų miesto Beržyno parke vyko renginys „Jaunimo diena“, kurio metu Biuro visuomenės sveikatos specialistės vaikus mokė pirmos pagalbos įgūdžių, kaip žmogui atlikti dirbtinį gaivinimą, supažindino su žmogaus vidaus organais.</p> <p>Beržyno parke, 2020 m. rugpjūčio 11 d. vyko informacinis – edukacinis renginys „Saugus elgesys prie vandens“, kurį organizavo Prienuų rajono policijos komisariatas. Šiame renginyje dalyvavo Biuro visuomenės sveikatos specialistės, kurios vaikus mokė taisyklingai atlikti žmogaus gaivinimą, suteikti pirmąją pagalbą skęstančiajam, renginio dalyviai praktiškai gaivinimą galėjo išbandyti ant manekeno.</p> <p>„Mato Šalčiaus“, „Šilo“ ir „Išlaužo“ draugovių skautai dalyvavo praktiniame pirmosios pagalbos užsiėmime, kurį vedė visuomenės sveikatos specialistė. Vaikai buvo supažindinti su pirmosios pagalbos teikimo svarba, kaip iškviešti pagalbą nelaimingo atsitikimo metu. Skautai buvo mokami atlikti dirbtinį gaivinimą, kaip teikti pagalbą užspringimo atveju.</p>
Užkrečiamų ligų profilaktika	<p>Sausio mėn. Skriaudžių pagrindinėje mokykloje buvo organizuota akcija „Vėdinkime klases, po to kartu vaišinkimės imbiero arbata“, akcija buvo skirta supažindinti vaikus kodėl svarbu vėdinti patalpas, priminti apie užkrečiamas ligas ir kaip svarbu yra stiprinti imunitetą ir kokiais būdais tai daryti. Prienuų rajono bendrojo ugdymo mokyklose buvo skaitytos paskaitos, rengiami protų mūšiai šiomis temomis: „Ką reiktu žinoti apie antibiotikus“,</p>

	<p>„Padėk savo imunitetui“, „COVID-19, ką vaikai turėtų žinoti“, „Visa tiesa apie antibiotikus“, „Gripas, peršalimas, antibiotikai“, „Judėjimas prieš antibiotikus“, „Kaip nesirgti, o susirgus greičiau pasveikti“, „Mikroorganizmų atsparumas antibiotikams“, „Virusas ir antibiotikai – draugai ar priešas?, „Pasveik be antibiotikų“, „Koronavirusas – kas tai?“, „Mikrobai ir aš“</p> <p>Spalio mėn. Balbieriškio ir Pakuonio pagrindinėse mokyklose vyko pradinių klasių mokinių asmens higienos ir švaros patikra. Vaikams taip pat buvo priminta apie asmens higienos bei rankų plovimo svarbą ir naudą įvairių ligų prevencijai.</p> <p>Prasidėjus šaltajam sezonui ir esant COVID-19 ligos pandemijai didelis dėmesys skiriamas rankų higienai. Visuomenės sveikatos specialistės vedė paskaitas – praktinius užsiėmimus „Asmens higiena“, „Švarios rankelės“, „Kalbame su vaikais apie rankų plovimo svarbą“, „Švariai plaunu rankytes“, „Į kovą prieš nešvarias rankytes“, „Rankučių švara“, „Plaunu rankutes – nuplaunu bakterijas“, kurių metu vaikams buvo priminta, kaip taisyklingai plauti rankas. Mokiniai, tai išbandė praktiškai ir aptarė kodėl svarbus rankų plovimas įvairių ligų prevencijai. Taip pat buvo vedamos paskaitos – praktiniai užsiėmimai, kaip vaikams stiprinti savo imunitetą, kuo vaistažolės yra naudingos „Vaistažolės mažosios burtininkės“.</p> <p>Sausio – vasario mėn. Veiverių T.Žilinsko gimnazijoje, N.Ūtos pagrindinėje mokykloje, Prienų „Ažuolo“ progimnazijoje ir Prienų „Ažuolo“ progimnazijos Ašmintos daugiafunkcinio centro pradinio ugdymo skyriuje buvo organizuojama akcija „Geriam žolelių arbatą“. aAcijos tikslas - supažindinti vaikus su vaistažolių naudingomis savybėmis sveikatai, bei paskatinti jų vartojimą, priminti apie žolelių naudą, kai vargina peršalimo ligos</p> <p>Stakliškių gimnazijoje, Prienų „Revuono“ pagrindinėje mokykloje ir Prienų „Žiburio“ gimnazijoje vyko akcija „Geriam arbatą“, kurios metu vaikai ragavo įvairių žolelių arbatas ir susipažino su jų gydomosiomis savybėmis.</p>
Lytiškumo ugdymas	<p>Mokyklose buvo vedamos lytinio ugdymo paskaitos, pagal temas kaip „Lytiškai plintančios infekcijos ir ką reiktu apie jas žinoti“, „Lytinis brendimas ir paauglystė. Kaip išvengti traumų“, „Augu kaip mergaitė“, „Kūdikio vystymasis motinos išciuose“, „Aš mergaitė, aš berniukas“, „Grėsmė jaunimui, lytiškai plintančių infekcijų prevencija“, kurių metu vaikai sužinojo apie saugius lytinius santykius, kaip apsisaugoti nuo lytiškai plintančių ligų, apie fiziologinius organizmo pokyčius paauglystės metu, apie berniukų ir mergaičių skirtumus, apie šeimos planavimo ypatumus.</p>
Aplinkos sveikata	<p>Visuomenės sveikatos specialistės mokyklose vedė užsiėmimus skirtus aplinkos sveikatai. Užsiėmimų tikslas - papasakoti vaikams apie aplinkos saugojimo svarbą, apie oro užterštumo įtaką mūsų sveikatai ir pasauliui, apie gamtos tausojimą, orą ir aplinką - „Saugau aplinką“, „Benamių gyvūnų platinamos ligos“.</p> <p>Lapkričio mėn. Išlaužo pagrindinės mokyklos mokiniai dalyvavo visuomenės sveikatos specialistės, vykdančios sveikatos priežiūrą mokykloje surengtoje paskaitoje „Vanduo ir jo nauda žmogui“. Užsiėmimo metu mokiniai diskutavo apie vandens savybes ir naudą žmogaus sveikatai.</p>

<p>Psichikos sveikata</p>	<p>Bendrojo ugdymo mokyklose ir ikimokyklinio ugdymo skyriuose vyko paskaitos „Emocijos, kaip jas suvaldyti“, „Piešiu ką jaučiu“, „Emocijos, kvėpavimas“, „Mūsų nuotaikos“. Pamokų metu vaikai išmoka atpažinti ir įvardinti savo emocijas, jas valdyti, rūpintis savo psichine sveikata ir padėti kitiems, kurti pozityvius santykius, priimti atsakingus sprendimus ir suvaldyti sudėtingas situacijas konstruktyviai.</p> <p>Vaikams buvo vedamos ir kitos paskaitos susijusios su psichikos sveikata - „Nervinis tikas“, „Pažink save“.</p>
<p>Sveikatos sauga ir stiprinimas, kiti bendrieji sveikos gyvensenos ir ligų prevencijos klausimai</p>	<p>Pakuonio pagrindinėje mokykloje I klasių mokiniams buvo vedama pamoka – praktinis užsiėmimas „Stiprus ir sveikas vaikas“. Pamokos metu mokiniai buvo supažindinti su sveika gyvensena, sveikos mitybos bei fizinio aktyvumo nauda, kartu su visuomenės sveikatos specialiste svėrė ir vertino savo kuprinių svorį.</p> <p>Sveikatos stiprinimo ir sveikos gyvensenos temomis mokyklose buvo vedami teoriniai – praktiniai užsiėmimai: „Žmogaus sveikatai palankūs ir nepalankūs komponentai“, „Stiprus ir sveikas vaikas“, „Auk sveikas“, „Dėlionė – žmogaus skeletas“.</p> <p>2020 m. liepos 19 - 22 dienomis Biuras, 14 - 18 metų vaikams, organizavo patyriminę - edukacinę stovyklą „Sugrįžimas“. Stovykloje buvo gvildenamos draugystės, meilės, lytiškumo, savo kūno priėmimo, pokyčių paauglystėje ir kitos tokiam amžiaus tarpsniui svarbios temos. Vaikai buvo mokomi dėmesio valdymo, streso valdymo technikų, sąmoningo valgymo. Stovyklos tikslas – švarus žodynas, minčių higiena, buvimas gamtoje, fizinis aktyvumas, subalansuota mityba.</p> <p>2020 m. spalio 10 d. dalyvauta Prienų „Žiburio“ gimnazijos „Mokytojo dienos regatoje 2020“, kurios metu teiktos sveikos gyvensenos konsultacijas renginio dalyviams, vykdyta viktorina apie sveiką gyvenseną, vaikai galėjo susipažinti su kūno organų muliažais.</p>

Visuomenės sveikatos specialistai, vykdantys sveikatos priežiūrą mokyklose, vykde ir kitas teisės aktais numatytas funkcijas:

- pagal galiojančią mokinių maitinimo tvarką, bendrojo lavinimo mokyklose ir ikimokyklinio ugdymo įstaigose vykde mokinių maitinimo organizavimo priežiūrą. Vieną kartą per savaitę buvo tikrinama, kad maitinimas būtų organizuojamas pagal mokyklos steigėjo ar jo įgalioto asmens patvirtintus valgiaraščius ir užkandžių asortimento sąrašus. Mokinių maitinimo organizavimo tvarką prižiūrintis specialistas kartą per savaitę pildė „Valgiaraščio ir mokinių maitinimo atitikties“ žurnalą. 2020 m. atlikta 420 (2019 m. - 934) patikrinimų.

- atliko aplinkos atitikties vertinimą mokyklose (atliekamas 1 kartą per metus, esant poreikiui mokyklos aplinka vertinama ir dažniau), kurio metu pildoma ataskaita.

- teikė pagalbą kūno kultūros mokytojams komplektuojant fizinio ugdymo grupes, sudarė fizinio pajėgumo grupių sąrašus, pagal galimybes budėjo sporto renginiuose, esant poreikiui teikė pirmąją pagalbą.

- mokyklos vadovui teikė informaciją apie vaikų sveikatos būklę, fizinio ugdymo grupes ir gydytojų rekomendacijas iš registruojamo šeimos gydytojo išduoto Vaiko sveikatos pažymėjimo (forma Nr. 027-1/a), kurie pateikti Vaikų sveikatos stebėsenos informacinėje sistemoje (VSSIS).

- dalyvavo mokyklos vaiko gerovės darbo grupių, sprendžiančių mokinių psichologines, adaptacijos ir socialines problemas, veikloje. 2020 m. visuomenės sveikatos priežiūros specialistės dalyvavo 15 (2019 m. – 40) darbo grupių susirinkimų.

- vykdė užkrečiamųjų ligų epidemiologinę priežiūrą: vykdė pedikuliozės profilaktinius tikrinimus pagal patvirtintą tvarką. 2020 m. buvo patikrinti ikimokyklinio ugdymo grupių ir priešmokyklinio ugdymo ir 1 - 12 klasių 1384 (2019 m. – 2914) mokiniai, patikrinimų metu buvo nustatyti 29 (2019 m. – 44) pedikuliozės atvejai.

- tyrė epidemiologinius COVID-19 ligos židinius mokyklose, informavo Nacionalinį visuomenės sveikatos centrą apie nustatytą COVID-19 atvejį ugdymo įstaigoje, tyrė COVID-19 patvirtintus atvejus.

- Kita veikla: dalyvavimas sveikatą stiprinančios mokyklos organizacinėje grupėje, vidaus audito darbo grupių veikloje ir kt.

Vadovaujantis Prienų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2018 m. vasario 20 d. įsakymu Nr. A3 – 127 patvirtintu Ankstyvosios intervencijos programos vykdymo Prienų rajono savivaldybėje tvarkos aprašu nuo 2018 m. Biure sėkmingai įgyvendinama Ankstyvosios intervencijos programa. Programos tikslas - suteikti nepilnamečiams (nuo 14 metų amžiaus), kurie vartoja psichoaktyvias medžiagas, t. y. eksperimentatoriams ir nereguliams psichoaktyviųjų medžiagų vartotojams, ankstyvosios intervencijos paslaugas ir taip užkirsti kelią jauniems asmenims tapti priklausomiems nuo minėtų medžiagų vartojimo. Ankstyvosios intervencijos programos įgyvendinimą organizuoja ir vykdo Prienų r. savivaldybės visuomenės sveikatos biuras. Už programos vykdymą atsakinga Biuro visuomenės sveikatos specialistė, vykdanči visuomenės sveikatos stebėseną. 2020 m. ankstyvosios intervencijos programą baigė 1 mokinys (2019 m. – 8 mok.), o buvo suplanuota – 10 mokinių (2019 m. – 12 mok.). Programos įvykdymo procentas 2020 m. – 10 proc. (2019 m. – 66,7 proc.). Priežastys nulėmusios mažą Ankstyvosios intervencijos programos įgyvendinimo procentą – paskelbta valstybės lygio ekstremali situacija ir visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbtas karantinas dėl COVI-19 ligos pandemijos.

SVEIKATOS STIPRINIMAS PRIENŲ RAJONO SAVIVALDYBĖJE

Uždavinys – stiprinti visuomenės sveikatą Prienų rajono savivaldybės bendruomenėse, skatinti fizinį aktyvumą, didinti gyventojų informuotumą apie lėtinių neinfekcinių ir infekcinių ligų pagrindinius rizikos veiksnius, ligų ir traumų profilaktiką.

Visuomenės sveikatos specialistas, vykdančias visuomenės sveikatos stiprinimą, visuomenės sveikatos specialistas, vykdančias visuomenės sveikatos stebėseną bei visuomenės sveikatos specialistas, koordinuojantis vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūros paslaugų teikimą, savivaldybės gyventojams teikė visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugas, organizavo ir vykdė sveikatos stiprinimo renginius (9 lentelė). Bendras sveikatinimo renginių skaičius 2020 m. buvo – 241 (2019 m. – 315; 2018 m. – 133) renginys. 2020 m., lyginant su 2019 m., stebimas akivaizdus veiklų įgyvendinimo sumažėjimas visose sveikatos stiprinimo srityse dėl paskelbtos valstybės lygio ekstremalios situacijos dėl COVID – 19 ligos ir įvesto karantino visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.

9 lentelė. Informacija apie 2019 - 2020 m. Prienų rajono bendruomenėje vykdytas sveikatos stiprinimo veiklas

Sveikatinimo veiklos sritis	Paskaitos		Aktyvūs užsiėmimai		Konkursai, akcijos	
	2019 m.	2020 m.	2019 m.	2020 m.	2019 m.	2020 m.
Sveikatos sauga ir stiprinimas, bendrieji sveikos gyvensenos ir ligų prevencijos klausimai	-	2	1	-	10	4
Sveika mityba ir nutukimo prevencija	1	9	-	9	31	9
Fizinis aktyvumas	2	3	193	157	17	-
Psichikos sveikata (smurto, savižudybių prevencija, streso kontrolė ir kt.)	10	2	24	3	-	-
Rūkymo, alkoholio ir narkotikų vartojimo prevencija	-	-	2	4	-	-
Ėduonies profilaktika ir burnos higiena	-	-	-	3	-	-
Užkrečiamųjų ligų profilaktika ir asmens higiena	5	7	4	6	-	-
Kraujotakos sistemos ligų profilaktika	1	4	-	4	1	-
Traumų ir nelaimingų atsitikimų prevencija	-	-	3	11	1	-
Kitos	2	3	-	-	7	1
Bendras renginių skaičius	2019 m.			2020 m.		
	315			241		

Stiprinant Prienų rajono gyventojų sveikatą, gana daug padaryta fizinio aktyvumo skatinimo srityje. Biuras du kartus savaitėje organizuoja nemokamus fizinio aktyvumo užsiėmimus senjorams. Didelio gyventojų aktyvumo ir susidomėjimo sulaukė organizuojami nemokami jogos, kalnetikos užsiėmimai, sveikatą stiprinančios mankštos įvairaus amžiaus žmonėms, šiaurietiškojo vaikščiojimo mokymai.

Išsamus, didesnės apimties 2020 m. vykdytų sveikatos stiprinimo veiklų Prienų rajono bendruomenėje, aprašymas. Bendradarbiaujant su socialiniais partneriais visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugos buvo teikiamos Prienų rajono seniūnijose, bendruomenėse, Prienų rajono viešosiose įstaigose, įmonėse, organizacijose. Visuomenės sveikatos specialistai Prienų rajono

gyventojams teikė konsultacijas ir rekomendacijas sveikatos stiprinimo ir sveikos gyvensenos klausimais.

Sveikatinimo veiklos sritis	<i>Priemonės – įvykdytos veiklos aprašymas</i>
Sveikatos sauga ir stiprinimas, bendrieji sveikos gyvensenos ir ligų prevencijos klausimais	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 2020 m. su Prienų rajono savivaldybės administracija dalyvavome parodoje „Adventur 2020“, kurioje pristatėme Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro veiklą ir sveikatą stiprinančias veiklas vykdomas Prienų rajone. ▪ 2020 m. Prienų rajono gyventojams buvo organizuota trijų dienų Suaugusiųjų sveikatingumo stovykla, kuri vyko Ukmergėje. Stovykloje buvo suteikta daug žinių apie gyvensenos keitimą savo sveikatos ir ilgaamžiškumo labui. Vyko praktiniai fizinio aktyvumo užsiėmimai. Lektoriai: gyd. E. Juodžbalienė, sporto trenerė V. Petkevičienė, gyd. R. Vaičaitienė, gyd. V. Raubienė. ▪ 2020 m. Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biure buvo teikiamos sveikos gyvensenos konsultacijos.
Sveika mityba ir nutukimo prevencija	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 2020 m. vyko paskaitos – praktiniai užsiėmimai „Sveikatai palanki mityba“. ▪ 2020 m. buvo organizuojami praktiniai Sveiko maisto gaminimo mokymai. ▪ 2020 m. Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biure buvo teikiamos individualios sveikos mitybos konsultacijos, atliekama kūno kompozicijos analizė.
Fizinis aktyvumas	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 2020 m. teikėme šias fizinio aktyvumo paslaugas: jogos, kalanetikos, funkcinių treniruočių užsiėmimus, šiaurietiškojo ėjimo mokymus, sveikatingumo mankštas senjorams. ▪ 2020 m. vyko teoriniai užsiėmimai „Fizinio aktyvumo svarba“.
Psichikos sveikata (smurto, savižudybių prevencija, streso kontrolė ir kt.)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 2020 m. vyko seminaras „Vaikų elgesio ir emocinės problemos. Kaip galima pasitelkti psichologines strategijas“. Lektorė E. Vaišnoraitė. ▪ 2020 m. vyko paskaita-praktinis užsiėmimas „Meditacija - kaip pagalba sau ir kitiems“. Lektorius P. Raštikas. ▪ 2020 m. buvo organizuojami „SafeTALK“ mokymai apie tai, kaip atpažinti savižudybės pavojų ir nukreipti žmogų pagalbos. ▪ 2020 m. buvo organizuojami „ASIST“ mokymai. Tai dviejų dienų savižudybių intervencijos įgūdžių mokymai, kurių tikslas – įgalinti dalyvius atpažinti, kad asmuo galvoja apie savižudybę, ir padėti užtikrinti jo saugumą. ▪ 2020 m. nuotoliniu būdu vyko mokymai „Įsisąmonimu grįsta streso valdymo programa“ (8 užsiėmimų ciklas) Prienų kultūros ir laisvalaikio centro, Stakliškių kultūros ir laisvalaikio centro, Balbieriškio kultūros ir laisvalaikio centro, Skriaudžių kultūros ir laisvalaikio centro, Prienų krašto muziejaus ir Veiverių T. Žilinsko gimnazijos darbuotojams. Lektorius P. Rakštikas. ▪ 2020 m. Prienų r. sav. Socialinių paslaugų centre ir Prienų A. Mickevičiaus bibliotekoje vyko 40 val. mokymai „Psichinės sveikatos kompetencijų didinimas įmonių darbuotojams“. ▪ 2020 m. Prienų „Revuonos“ pagrindinės mokyklos, Šilavoto pagrindinės

Sveikatinimo veiklos sritis	Priemonės – įvykdytos veiklos aprašymas
	mokyklos, Veiverių T. Žilinsko gimnazijos pedagogams buvo organizuoti 32 val. mokymai „ <i>Bendrojo ugdymo mokyklų darbuotojų gebėjimų visuomenės psichikos sveikatos srityje stiprinimas</i> “.
Rūkymo, alkoholio ir narkotikų vartojimo prevencija	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 2020 m. nuotoliniu būdu vyko paskaitos „<i>Elektroninės cigaretės – mitai ir faktai</i>“ (Jezno gimnazijos, Skriaudžių, Šilavoto ir Prienų „Revuonos“ pagrindinių mokyklų ir Prienų „Ažuolo“ progimnazijos mokiniams). Lektorius gyd. R. Badaras.
Užkrečiamųjų ligų profilaktika ir asmens higiena	2020 m. vyko protų mūšiai ir paskaitos-praktiniai užsiėmimai tema „ <i>Užkrečiamųjų ligų profilaktika. Antimikrobinis atsparumas</i> “.
Kraujotakos sistemos ligų profilaktika	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 2020 m. buvo vykdyta <i>sveikatos stiprinimo programa, skirta širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto profilaktikai</i>. Programos vykdymo metu vyko paskaitų ciklas, kurių metu programoje dalyvaujantys asmenys supažindinti su širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto rizikos veiksniais, sveikos gyvensenos principais.
Traumų ir nelaimingų atsitikimų prevencija	2020 m. vyko praktiniai užsiėmimai Prienų r. bendruomenėse „ <i>Pirmoji pagalba</i> “.
Kitos	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 2020 m. kovo 11 d. Prienuose dalyvavome Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo 30-mečio šventėje, kurioje vykdėme sveikatinimo akciją „Sveikata – brangiausias turtas“. ▪ 2020 m. spalio mėn. dalyvavome Prienų „Žiburio“ gimnazijos renginyje „Mokytojų dienos regata 2020“, kurios metu teiktos sveikos gyvensenos konsultacijos renginio dalyviams ir vykdyta sveikatos stiprinimo akcija „Sveikata – didžiausias turtas“. ▪ 2020 m. spalio mėn. dalyvavome Lietuvos asociacijos „Gyvastis“ organizuotoje žvakučių akcijoje organų donorams pagerbti.

Bendradarbiaujant su socialiniais partneriais visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugos buvo teikiamos Prienų rajono seniūnijose, bendruomenėse, Prienų rajono viešosiose įstaigose, įmonėse, organizacijose. Biure Prienų rajono gyventojams teikiamos konsultacijos ir rekomendacijos sveikatos stiprinimo ir sveikos gyvensenos klausimais.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2016 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. V-615 patvirtintu širdies ir kraujagyslių ligų rizikos grupės asmenų sveikatos stiprinimo tvarkos aprašu, Biuras įgyvendina širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto rizikos grupių asmenų sveikatos stiprinimo programą. Biuras, bendradarbiaudamas su Prienų rajono pirminiais sveikatos priežiūros centrais, šią programą įgyvendina nuo 2016 m. Šioje programoje gali dalyvauti asmenys, priskiriami širdies ir kraujagyslių ligų bei cukrinio diabeto rizikos grupėms,

tačiau šiomis ligomis nesergantys (40-55 m. amžiaus vyrai ir 50-65 m. amžiaus moterys), turintys vieną ar kelis rizikos veiksnius: padidėjusį arterinį kraujo spaudimą, padidėjusią cholesterolio ar gliukozės koncentraciją kraujyje, antsvorį ar nutukimą, turintys žalingų įpročių. 2020 m. šioje programoje dalyvavo 14 asmenų (2019 m. – 16 asmenų).

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos 2018 m. rugsėjo 7 d. įsakymu Nr. V-989 „Dėl priklausomybės konsultavimo paslaugų rizikingai ir žalingai alkoholi vartojantiems asmenims teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ nuo 2019 m. Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biure pradėta teikti, rizikingai ir žalingai alkoholi vartojantiems asmenims, priklausomybės konsultavimo paslauga. 2020 m. suteikta 214 (2019 m. – 114) priklausomybės konsultavimo paslaugų 82 (2019 m. – 67) asmenims. Ši paslauga teikiama tik Prienų rajono gyventojams.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro 2019 m. gegužės 17 d. įsakymu Nr. V-590 patvirtintu Psichikos sveikatos kompetencijų didinimo įmonių darbuotojams tvarkos aprašu 2020 m. Prienų r. sav. Socialinių paslaugų centre ir Prienų J. Marcinkevičiaus viešojoje bibliotekoje buvo organizuoti 40 valandų trukmės Psichikos sveikatos kompetencijų didinimo įmonių darbuotojams mokymai. Šiuose mokymuose 2020 m. dalyvavo 46 asmenys (2019 m. šiuose mokymuose dalyvavo tik 1 įmonė ir 15 asmenų). Prienų Justino Marcinkevičiaus viešosios bibliotekos darbuotojų, dalyvavusių mokymuose, žinių psichikos sveikatos srityje teigiamas gerėjimas buvo 24,6 proc., o Prienų r. sav. Socialinių paslaugų centro – 21,95 proc.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro 2019 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. V-523 patvirtintu Bendrojo ugdymo mokyklų darbuotojų gebėjimų visuomenės psichikos sveikatos srityje stiprinimo veiklos tvarkos aprašu 2020 m. Prienų „Revuonos“ pagrindinėje mokykloje, Šilavoto pagrindinėje mokykloje ir Veiverių T. Žilinsko gimnazijoje buvo organizuoti 32 val. trukmės Bendrojo ugdymo mokyklų darbuotojų gebėjimų visuomenės psichikos sveikatos srityje stiprinimo mokymai. Šiuose mokymuose 2020 m. dalyvavo 43 asmenys (2019 m. – dalyvavo 2 mokyklos ir 20 asmenų). 2020 m. ši priemonė buvo įgyvendinta 25 proc. Prienų rajono mokyklų, o 2019 m. – 6,7 proc. mokyklų. Dalyvių mokymo turinio aktualumo ir naudingumo vertinimas 63,1 proc.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2020 m. liepos 31 d. įsakymu Nr. V-1733 „Dėl Psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ Biure nuo 2020-08-03 pradėtos teikti Psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugos Prienų rajono gyventojams. Pagal aprašą gali būti teikiamos individualios ir grupinės psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugos. Išsami informacija apie 2020 m. teiktas psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugas pateikta 10 lentelėje.

10 lentelė. Psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugos

El. nr.	Psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugos pavadinimas	Asmenų/grupių gavusių paslaugą kiekis
1.	Individualios psichologinės konsultacijos	54 asmenys
2.	Grupinės psichologinės konsultacijos/užsiėmimai	188 asmenys
2.1.	Grupės	21 grupė
2.2.	Grupiniai užsiėmimai	52
3.	Iš viso paslaugas gavo	242 asmenys

Išsami informacija apie 2020 m. teiktas grupines psichologinės gerovės ir psichikos

sveikatos stiprinimo paslaugos pateikta 11 lentelėje.

11 lentelė. Grupinės psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugos

Paslaugos pavadinimas	Paslaugą gavusių asmenų skaičius	Grupių skaičius	Bendras užsiėmimų skaičius	PSO (5) geros savijautos pradinis indeksas (vidutinis)	PSO (5) geros savijautos galutinis indeksas (vidutinis)
1. Streso valdymo praktiniai užsiėmimai	10	1	3	57	ND
2. Emocijų atpažinimo ir išraiškos, konfliktų valdymo praktiniai užsiėmimai	118	13	33	67	74
3. Savitarpio pagalbos grupės (nurodyti pagal atskiras tikslines grupes):	Viso:20	Viso: 3	Viso:8	Bendras:60	63
- <i>paauglių tėvams;</i>	6	1	4	59	
- <i>įtėviams ir globėjams</i>	12	2	4	62	
4. Psichologinės konsultacijos asmenų, išgyvenančių sudėtingas gyvenimiškas situacijas, grupėms	0	0	0	0	0
5. Kiti psichikos sveikatą ir psichologinę gerovę stiprinantys praktiniai užsiėmimai*	40	4	8	55	64
6. Iš viso	188	21	52	60	67

Psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugas gavo:

1. pagal lytį: 165 moterys ir 77 vyrai;
2. pagal amžių:
 - 11 – 17 m. - 132 asm.;
 - 18-44 m. - 55 asm.;
 - 45-64 m. - 51 asm.;
 - 65 m. ir vyresni - 4 asm.;
3. pagal kreipimosi priežastį:
 - dėl tarpasmeninių konfliktų – 4;
 - dėl darbo praradimo ar finansinių problemų – 1;
 - dėl įtampos darbe - 47;
 - dėl vaikų auklėjimo sunkumų – 59;
 - dėl mokymosi ir elgesio, emocinių sunkumų – 110.

PSO geros savijautos indekso pokytis +7 balo.

Biuro veikla buvo viešinama pasitelkus vietinės žiniasklaidos priemones, Biuro internetiniame tinklalapyje <http://www.vsbprienai.lt>, biuro paskyroje socialiniame tinkle „Facebook“ www.facebook.lt, Prienų rajono savivaldybės tinklalapyje www.prienai.lt, Sveikatos

apsaugos ministerijos tinklapyje www.sam.lt, Lietuvos visuomenės sveikatos biurų asociacijos tinklalapyje <http://www.svsba.lt>, Prienų rajono ugdymo įstaigų internetiniuose tinklapiuose, Prienų kabelinės televizijos „Eteris TV“ laidose ir kt.

2020 m. publikuota 1447 (2019 m. – 595; 2018 m. – 639) straipsniai / informaciniai pranešimai apie sveikatos išsaugojimą bei stiprinimą, sveikatinimo renginius bendruomenėse, kurie skelbti Biuro internetinėje svetainėje www.vsbprienai.lt, Biuro paskyroje socialiniame tinkle „Facebook“, Prienų ir Birštono krašto laikraštyje „Gyvenimas“ ir priede „Gyvenimas - Šeimai apie sveikatą“.

Visuomenės sveikatos specialistės, vykdančios sveikatos priežiūrą Prienų rajono ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose 2020 m. publikavo 946 (2019 m. - 856, 2018 m. – 353) straipsnius/informacinius pranešimus visuomenės sveikatos ir vaikų sveikatos stiprinimo ir išsaugojimo klausimais Biuro internetinėje svetainėje www.vsbprienai.lt, Biuro paskyroje socialiniame tinkle „Facebook“, Prienų rajono ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigų internetinėse svetainėse ir socialiniame tinkle „Facebook“ ugdymo įstaigų paskyrose.

2020 m. Biuras parengė ir išleido informacinę padalomąją medžiagą (lankstinukus, skrajutes ir kt.):

1. Lankstinukas „Pirmoji pagalba ištikus miokardo infarktui“
2. Lankstinukas „Pirmoji pagalba ištikus insultui“
3. Lankstinukas „Pirmoji pagalba užspringus suaugusiam“
4. Lankstinukas „Pirmoji pagalba užspringus kūdikiui ir vaikui“
5. Lankstinukas „Išsitiesk!“
6. Lankstinukas „Virusu virusu košę!“
7. Skrajutė „Ar teisingai valai dantis?“
8. Lankstinukas „Būk saugus vandenyje!“
9. Lankstinukas „Būkime švarūs ir sveiki. Mažųjų asmens higiena“.

Vykdyta ir kitų leidėjų parengtos informacinės padalomosios medžiagos sklaida.

2020 m. bendradarbiaujant su“ Prienų ir Birštono krašto laikraščiu „Gyvenimas“ kiekvieną mėnesį Biuras parengia priedą „Gyvenimas - Šeimai apie sveikatą“. Laikraščio „Gyvenimas“ priede „Gyvenimas - Šeimai apie sveikatą“ publikuojami straipsniai, informacija apie biuro veiklas, renginius, akcijas, PSO rekomendacijos įvairiomis sveikatos stiprinimo ir išsaugojimo temomis.

VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENA

Uždavinys – vykdyti Prienų rajono visuomenės sveikatos stebėseną, analizuoti ir vertinti gyventojų sveikatą bei jos pokyčius, gyvenamosios įpročius ir jų poveikį sveikatai, aplinkai, planuoti ir įgyvendinti visuomenės sveikatos stiprinimo priemones.

Įgyvendinant Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“ patvirtintų Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų 7 ir 8 punktus 2020 m. buvo renkami 2019 metų (pagal duomenų šaltinių teikiamą informaciją) Prienų savivaldybės visuomenės sveikatos būklę atspindintys rodikliai: gyventojų mirtingumas, gimstamumas, sergamumas neinfekcinėmis ir infekcinėmis ligomis, traumų skaičius ir pan. Dauguma sveikatos rodiklių buvo gauti iš centralizuotai teikiamų duomenų šaltinių: Higienos instituto Sveikatos informacinio centro leidinio, Lietuvos statistikos departamento ir naujai sukurtos Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinės sistemos. Surinktas ir išanalizuotas 51 visuomenės

sveikatos rodiklis. Parengta visuomenės sveikatos rodiklių stebėsenos ataskaita ir pateikta Prienų rajono savivaldybės administracijai 2020 m. gruodžio 31 d. SR – 139

Pagal poreikį buvo vykdomas Visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių duomenų teikimas valstybės ir savivaldybių institucijoms, duomenų teikėjams, visuomenės informavimo priemonėms, bei kitiems suinteresuotiems asmenims.

2020 m. pavasarį turėjo būti atliktas mokyklinio amžiaus 5, 7 ir 9 (I gimnazijos) klasių mokinių gyvenimo tyrimas, tačiau dėl COVID-19 ligos paskelbto karantino jo atlikimas buvo nukeltas į rugsėjo – spalio mėn. Tyrimas atliktas įgyvendinant Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro įsakymą, įtvirtinantį periodinius gyvenimo tyrimus kaip visuomenės sveikatos stebėsenos elementus ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos Valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) funkcijų visuomenės sveikatos priežiūros komisijos 2019 m. gruodžio 20 d. protokolu Nr. LP – 409 patvirtintus Valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų vykdymo 2020 m. veiklos prioritetus.

Šis tyrimas atskleidė esamą mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimo situaciją atskirose savivaldybėse ir bendrai Lietuvoje, pateikiant įrodymus kryptingam sveikatą stiprinančios veiklos planavimui konkrečioje savivaldybėje, o ateityje atlikus daugiau pakartotinių tyrimų bus galima stebėti rodiklių pokyčius.

Tyrimas atliktas vadovaujantis Higienos instituto (toliau – HI) parengta gyvenimo tyrimų organizavimo ir vykdymo metodika. Anketinei apklausai naudotas su Sveikatos apsaugos ministerija suderintas standartizuotas klausimynas.

Vaikų gyvenimo stebėsenos rodikliai suskirstyti į 3 grupes:

- ✓ laimingumas, sveikatos ir išvaizdos vertinimas;
- ✓ sveikatos elgsena (fizinis aktyvumas, pasyvus laisvalaikis ir mitybos įpročiai, burnos higiena);
- ✓ rizikingas elgsens (tabako, elektroninių cigarečių rūkymas, alkoholio, narkotinių medžiagų vartojimas, patyčios ir saugumas kelyje, namuose bei mokykloje).

2020 m. Prienų rajono mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimo tyrimo duomenų bazę sudarė 571 anketa, iš kurių 5 kl. - 208 mokiniai, 7 kl. - 167 mokiniai, 9 arba I gimnazijos klasės – 190 mokinių.

Spalvinis žymėjimas 10 lentelėje rodo situacijos gerėjimą (duomenys lyginti su 2016 m. atlikto vaikų gyvenimo tyrimo rezultatais) – žalia spalva, blogėjimą – raudona spalva, jei pokyčio nėra – geltona spalva.

12 lentelė. Vaikų gyvenimo tyrimo rezultatai

Rodiklio pavadinimas	Savivaldybės rodiklio reikšmė	Lietuvos rodiklio reikšmė	Santykis savivaldybė/ Lietuva
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie jaučiasi labai laimingi arba pakankamai laimingi galvodami apie savo dabartinį gyvenimą, dalis (proc.)	76,0 	73,2	1,04
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie savo sveikatą vertina puikiai arba gerai, dalis (proc.)	79,5 	79,8	1,00
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie yra patenkinti savo išvaizda, dalis (proc.)	43,9 	40,7	1,08
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie 5 ir daugiau dienų mankština ar sportuoja bent 60 minučių (skaičiuojasi kartu su fizinio ugdymo pamokomis), dalis (proc.)	37,0 	38,1	0,97
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie kasdien ne pamokų metu mankština ar sportuoja bent 60 minučių, dalis (proc.)	16,8 	13,6	1,24
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie vidutiniškai 4 ir daugiau valandų per dieną praleidžia prie ekranų (televizoriaus, kompiuterio,	21,0 	23,3	0,90

Rodiklio pavadinimas	Savivaldybės rodiklio reikšmė	Lietuvos rodiklio reikšmė	Santykis savivaldybė/ Lietuva
planšetė, išmaniojo telefono), dalis (proc.)			
Mokyklinio amžiaus vaikų, kasdien valgančių pusryčius, dalis (proc.)	46,6	45,5	1,02
Mokyklinio amžiaus vaikų, bent kartą per dieną valgo vaisius (neskaitant sulčių), dalis (proc.)	34,0	34,7	0,98
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per dieną valgo daržoves (neskaitant bulvių), dalis (proc.)	31,6	32,3	0,98
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per dieną valgo saldumynus, dalis (proc.)	13,9	17,4	0,80
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per dieną geria gazuotus saldžiuosius gėrimus, dalis (proc.)	11,9	10,7	1,11
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per savaitę geria energinius gėrimus, dalis (proc.)	4,7	3,5	1,34
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie papildomai nededa druskos į paruoštą maistą, dalis (proc.)	38,2	36,7	1,04
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie valosi dantis šepetėliu ir pasta dažniau nei kartą dažniau nei kartą per dieną, dalis (proc.)	54,5	57,0	0,96
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutines 30 dienų bent kartą rūkė tabako gaminius, dalis (proc.)	7,9	7,0	1,13
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėnesių bent kartą rūkė tabako gaminius, dalis (proc.)	13,0	12,7	1,02
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutines 30 dienų bent kartą rūkė elektronines cigaretes ar naudojo panašius elektroninius įtaisus rūkymui, dalis (proc.)	11,4	12,2	0,93
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėnesių bent kartą rūkė elektronines cigaretes ar naudojo panašius elektroninius įtaisus rūkymui, dalis (proc.)	19,6	20,1	0,98
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutines 30 dienų bent kartą vartojo alkoholinius gėrimus, dalis (proc.)	11,1	10,6	1,05
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėnesių bent kartą vartojo alkoholinius gėrimus, dalis (proc.)	20,4	21,9	0,93
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per savo gyvenimą vartojo kanapes („žolę“, marihuaną, hašišą), dalis (proc.)	4,9	3,2	1,53
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per savo gyvenimą vartojo kitus narkotikus nei kanapes, dalis (proc.)	2,3	1,8	1,28
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie visada tamsiu paros metu būdami lauke nešioja atšvaitus, dalis (proc.)	27,7	25,6	1,08
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie visada segi saugos diržą važiuodami automobiliu, dalis (proc.)	80,4	80,3	1,00
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie visada dėvi šalną važiuodami dviračiu, dalis (proc.)	9,7	9,3	1,04
Mokyklinio amžiaus vaikų, iš kurių tyčiojosi per paskutinius du mėnesius, dalis (proc.)	32,6	33,0	0,99
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie patys tyčiojosi iš kitų mokinių per paskutinius du mėnesius, dalis (proc.)	23,6	24,9	0,95
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutines 30 dienų patyrė patyčias per socialinius tinklus, elektroniniu paštu ar telefonu, dalis (proc.)	8,4	9,3	0,90
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėnesių patyrė patyčias per socialinius tinklus, elektroniniu paštu ar telefonu, dalis (proc.)	14,7	16,0	0,92
Mokyklinio amžiaus vaikų, kuriuos per paskutinius 2 mėnesius mušė ar kitaip fiziškai baudė tėvai, dalis (proc.)	7,5	8,2	0,91
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie jaučiasi saugūs namų aplinkoje, dalis (proc.)	94,6	96,2	0,98
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie jaučiasi saugūs mokyklos aplinkoje, dalis (proc.)	86,0	85,3	1,01

Prienų rajone 76 proc. apklaustų mokinių nurodė, jog yra laimingi arba pakankamai laimingi galvodami apie savo dabartinį gyvenimą (Lietuvoje – 73,2 proc.), o savo sveikatą vertina puikiai arba gerai – 79,5 proc. (Lietuvoje – 79,8 proc.).

Didėja mokyklinio amžiaus vaikų, kurie kasdien ne pamokų metų mankštinasi ar sportuoja bent 60 minučių, dalis – 16,8 proc. (Lietuvoje 13,6 proc.) ir mažiau laiko praleidžia prie ekranų (televizoriau, kompiuterio ir kt.).

Tyrimas atskleidė, kad mažiau nei pusė (45,5 proc.) Lietuvos apklausos dalyvių kasdien valgo pusryčius, Prienų rajone, situacija panaši – 46,6 proc. Tokia dalis 5, 7, 9 kl. moksleivių dieną pradeda nuo pusryčių. Taip pat nustatyta, kad Prienų rajono vaikai per mažai ir per retai valgo daržoves (31,6 proc.) ir vaisius (34 proc.). Beveik 14 proc. rajono vaikų bent kartą per dieną valgo saldumynus, 11,9 proc. bent kartą per dieną geria gazuotus saldžiuosius gėrimus. Padidėjo mokyklinio amžiaus vaikų, kurie valosi dantis šepetėliu ir pasta dažniau nei kartą dažniau nei kartą per dieną, dalis – 54,5 proc. (Lietuvoje – 57 proc.).

Tabako gaminių bei elektroninių cigarečių vartojimas – paplitęs reiškinys, bent kartą per metus vartoję tabako gaminius prisipažino 13 proc. respondentų Prienų rajone. Pastebimas sumažėjęs tiek tabako gaminių tiek elektroninių cigarečių rūkymas, tačiau padidėjo alkoholinių gėrimų vartojimas, kai Lietuvos mastu stebimas sumažėjimas.

Analizės duomenys atskleidė, kad per paskutiniuosius du mėnesius iš kitų tyčiojosi apie trečdalis mokinių. Dažniausiai tai darę prisipažino 5 klasės Prienų rajono mokiniai (38,9 proc. šio amžiaus vaikų). Lietuvoje daugiausiai besityčiojančių skaičiuojama tarp 7 klasės moksleivių (28,21 proc. šio amžiaus vaikų). Lyginant su 2016 m. patyčių skaičius ženkliai sumažėjo.

Biuras, iš Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos finansuojamo projekto „Beržyno parko tvenkinio vandens ir smėlio kokybės tyrimų atlikimas“, 2020 m. birželio – rugsėjo mėn. vykdė Beržyno parko tvenkinio ir Jiezno ežero vandens ir smėlio kokybės tyrimų stebėseną. Vandens telkinių ir smėlio kokybės atitikties reikalavimų rezultatai buvo skelbiami Biuro internetinėje svetainėje ir socialinio tinklo Facebook paskyroje, Prienų savivaldybės socialinio tinklo Facebook paskyroje, laikraštyje „Gyvenimas“. Atlikti tyrimai dažniausiai atitikdavo kokybės reikalavimus, todėl vandens telkiniuose buvo saugu maudytis.

Informaciniai pranešimai ir straipsniai apie Prienų rajono savivaldybės gyventojų sveikatą buvo teikiami mokykloms, žiniasklaidai, visuomenei Biuro tinklalapyje ir kituose informaciniuose šaltiniuose. 2020 m. buvo pateikta 16 informacinių pranešimų šiomis temomis: kaip išvengti žarnyno infekcijų, kraujotakos sistemos ligų rodiklių apžvalga, paskelbti išankstiniai mirties priežasčių duomenys, Beržyno parko tvenkinio ir Jiezno vandens kokybės rezultatai, vaikų ir paauglių gyvensena ir sveikata Prienų rajono savivaldybėje ir kt. Gripo sezono metu kiekvieną savaitę viešinama informacija sergamumo gripu ir ūminėmis viršutinių kvėpavimo takų ligomis.

Visi atlikti tyrimai ir analizės, kurių duomenys panaudoti veiklų vertinimui ir planavimui, sprendimams priimti, visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaita ir kitos visuomenės sveikatos rodiklių ataskaitos, bei kita su jais susijusi aktuali informacija pateikta interneto svetainėje www.vsbprienai.lt.

PROJEKTINĖ VEIKLA

Biuras 2020 m., jungtinės veiklos (partnerystės) sutarties Nr. D1 – 270/Nr. BS – 5, pasirašytos 2019 m. balandžio 18 d. su Prienų rajono savivaldybės administracija pagrindu, įgyvendino Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamą projektą „Prienų

rajo gyventojų sveikatos stiprinimas” pagal 2014–2020 metų Europos sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 8 prioriteto „Socialinės įtraukties didinimas ir kova su skurdu“ įgyvendinimo priemonę 08.4.2-ESFA-R-630 „Sveikos gyvensenos skatinimas regioniniu lygiu“ projektą. Projekto trukmė 2018 m. – 2020 m. Projekto vertė - 139.136,14 Eur.

Projekto tikslas - padidinti Prienų rajono vaikų ir vyresnio amžiaus (55 metų ir vyresnių) gyventojų sveikatos raštingumo lygį bei suformuoti pozityvius jų sveikatos elgsenos pokyčius, kuriant saugią ir sveikatai palankią aplinką Prienų rajone. Projekto tikslinės grupės – Prienų r. 10–11 klasių ar 2–3 gimnazinių klasių mokiniai ir vyresnio amžiaus gyventojai (55 m. ir vyresni). Projekto metu organizuojamos kompleksinės veiklos ir renginiai mokiniams ir vyresnio amžiaus žmonėms. Projekte numatytos sveikatos stiprinimo veiklos valstybės lygio ekstremaliosios situacijos dėl COVID – 19 ligos paskelbto karantino laikotarpiu nuo 2020 m. kovo 16 d. iki birželio 1 d. buvo sustabdytos.

Projekte „Prienų rajono gyventojų sveikatos stiprinimas” 2020 m. vykdytos veiklos:

1. mokinių skubios pagalbos teikimo praktinių įgūdžių ugdymo mokymai;
2. mankštos sporto salėje (po 19 užsiėmimų vienai seniūnijai): Balbieriškio, Pakuonio, Stakliškių ir Išlaužo seniūnijų vyresnio amžiaus gyventojams;
3. paskaitos mitybos tematika (po 8 paskaitas vienai seniūnijai): Prienų, Pakuonio, Išlaužo, Šilavoto ir Veiverių seniūnijų gyventojams;
4. paskaitos sveikatos psichologijos tematika (po 8 paskaitas vienai seniūnijai): Balbieriškio, N.Ūtos, Stakliškių, Jiezno, Šilavoto ir Veiverių seniūnijų gyventojams ir Trečiojo amžiaus universiteto studentams;
5. paskaitos fizinio aktyvumo tematika (po 3-4 paskaitas vienai seniūnijai): Prienų, Pakuonio ir Išlaužo seniūnijų gyventojams;
6. mankštos baseine (po 10 užsiėmimų vienai seniūnijai): Prienų, Pakuonio, Išlaužo, Šilavoto ir Veiverių seniūnijų gyventojams;
7. Sveikos gyvensenos stovyklos – 4 (liepos 14-15 d., liepos 28 – 29 d., rugsėjo 8 – 9 d., rugsėjo 15 – 16 d.);
8. Trečiojo amžiaus universiteto studentams – paskaitos mitybos ir sveikatos psichologijos tematika.

Projekto, suplanuotas pasiekti, fizinis rodiklis yra 800 dalyvių: 300 mokinių ir 500 55 m. ir vyresnio amžiaus gyventojų. Per 2018 – 2020 m. pasiektas fizinis rodiklis - 1495 asmenys. Išsami informacija apie suplanuotas ir pasiektas fizinio rodiklio reikšmes pateikta 13 lentelėje.

13 lentelė. Projekto „Prienų rajono gyventojų sveikatos stiprinimas” fizinio rodiklio reikšmės

Fizinio rodiklio Nr.	Veiklos pavadinimas	Suplanuotas Fizinio rodiklio vnt. skaičius	Pasiektas Fizinio rodiklio vnt. skaičius	Likęs Fizinio rodiklio vnt. skaičius
1.1.1.	Pirmosios pagalbos mokymai	300	300	-
2.1.1.	Fizinio aktyvumo užsiėmimai (mankštos sporto salėje)	150	182	-
2.1.2	Fizinio aktyvumo paskaitos	200	199	1
2.1.3	Fizinio aktyvumo užsiėmimai (mankštos baseine)	200	258	-
2.1.4	Sveikatos psichologijos paskaitos	200	259	-
2.1.5	Mitybos paskaitos	200	157	43

2.1.6.	Sveikos gyvensenos stovyklos	140	140	-
	Viso:	800	1495	44

2020 m. gautas finansavimas **projekto „Beržyno parko tvenkinio vandens ir smėlio kokybės tyrimų atlikimas“**, iš Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos, įgyvendinimui. Projekto tikslas – vykdyti Beržyno parko tvenkinio vandens ir smėlio kokybės tyrimus ir teikti informaciją gyventojams, dėl galimybės saugiai maudytis tvenkinyje. Biuras 2020 m. birželio – rugsėjo mėn. vykdė Beržyno parko tvenkinio vandens ir smėlio kokybės tyrimų stebėseną ir tyrimų rezultatus skelbė Biuro internetinėje svetainėje ir socialinio tinklo Facebook paskyroje, Prienų savivaldybės socialinio tinklo Facebook paskyroje, laikraštyje „Gyvenimas“.

Biuras, partnerio teisėmis, 2020 m. dalyvauja **projekte „Vaikų sveikos gyvensenos akademija“**. Projektas bendrai finansuojamas iš Europos socialinio fondo paramos, teikiamos pagal 2014-2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 8 prioriteto „Socialinės įtraukties didinimas ir kova su skurdu“ įgyvendinimo priemonę Nr. 08.4.2-ESFA-K-629 „Bendradarbiavimo skatinimas sveikatos netolygumų mažinimo srityje“.

Bendradarbiaujant su Elektrėnų ir Jurbarko savivaldybių visuomenės sveikatos biurais 2020 m. parengta **paraiška „Sveikatos priežiūros paslaugų teikimo Elektrėnų, Jurbarko ir Prienų savivaldybių mokyklose ir ikimokyklinio ugdymo įstaigose gerinimas“** pagal 2014–2021 metų Europos ekonominės erdvės finansinio mechanizmo programą „Sveikata“ dėl ikimokyklinio ir mokyklinio ugdymo įstaigų sveikatos kabinetų aprūpinimo metodinėmis priemonėmis. Bendra projekto vertė – 243 750.06 Eur, o Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro dalis – 83 945.31 Eur.

Pasirašytas susitarimas dėl bendradarbiavimo su Prienų švietimo pagalbos tarnyba įgyvendinant **projektą „Aspit mokymo centrų (Danijos pavyzdžiu) Lietuvoje steigimas“** pagal 2014-2021 metų Europos ekonominės erdvės finansinio mechanizmo programos „Sveikata“ kvietimą „Socialinės integracijos stiprinimo mechanizmai vaikams ir jaunuoliams su aukštos rizikos elgsena ir (ar) iš nepalankių aplink“.

BIURO VADOVO KOMPETENCIJOS

Uždavinys - koordinuoti ir stiprinti visuomenės sveikatos priežiūrą, gerinant visuomenės sveikatos paslaugų kokybę, tobulinant įstaigos veiklos organizavimą ir kontrolę.

Biuro vadovo funkcijos buvo vykdomos atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos nustatytus 2020 m. veiklos prioritetus. Dėl paskelbtos valstybės lygio ekstremalios situacijos dėl COVID – 19 ligos ir karantino mažiau veiklų padaryta sveikos gyvensenos ir sveikatos stiprinimo srityse tiek bendruomenėse, tiek ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose. Veiklos dažniausiai buvo įgyvendinamos nuotoliniu būdu. 2020 m. buvo kryptingai organizuojama Biuro veikla dėl COVID – 19 pandemijos suvaldymo. Kontroliuojamos specialistams pavestos užduotys, įgyvendinant metinį biuro veiklos planą.

Siekiant kokybiškesnio įstaigos uždavinių įgyvendinimo, vyko Biuro darbuotojų susirinkimai nuotoliniu būdu, kuriuose buvo aptariamas Biuro administracijos ir visuomenės sveikatos specialistų veiklos organizavimo ir koordinavimo gerinimas. Vieną kartą per mėnesį buvo organizuojami susirinkimai su visuomenės sveikatos specialistais, vykdančiais sveikatos priežiūrą ugdymo įstaigose. Šių susirinkimų tikslas – suteikti ir aptarti aktualią informaciją apie sveikatos priežiūros vykdymą ugdymo įstaigose. Susirinkimų metu buvo pristatinėjami nauji teisės

aktai, susiję su mokyklose vykdoma sveikatos priežiūros veikla, buvo analizuojami veiklos planai ir jų vykdymas, taip pat buvo atsižvelgiama į darbuotojų poreikius, interesus, pasiūlymus, pristatomos naujos metodinės priemonės, informacija apie organizuojamus kvalifikacijos kėlimo seminarus.

Buvo koordinuojamos ir teisės aktų nustatyta tvarka organizuojamos mokamos paslaugos (privalomieji mokymai) - alkoholio ir narkotikų žalos žmogaus organizmui, higienos įgūdžių, pirmosios pagalbos. Šios paslaugos buvo teikiamos nuotoliniu ir kontaktiniu būdu, valdant lankytojų srautus ir užtikrinant saugaus atstumo laikymosi ir kitas būtinas visuomenės sveikatos saugos, higienos, asmenų aprūpinimo būtinosiomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis sąlygas. 2020 m. buvo atnaujinti privalomųjų mokymų planai.

2020 m. buvo aktyviai rūpinamasi darbuotojų kvalifikacijos kėlimu. Mokymuose dalyvavo visuomenės sveikatos specialistė, vykdanti visuomenės sveikatos stiprinimą, visuomenės sveikatos specialistė, vykdanti visuomenės sveikatos stebėseną, visuomenės sveikatos specialistė (vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūros paslaugų koordinatorė), visi visuomenės sveikatos specialistai, vykdantys sveikatos priežiūrą ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose, Biuro vadovas ir Biuro buhalteris.

Atstovauta Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro interesams įvairiose įstaigose ir organizacijose sprendžiant klausimus, susijusius su sveikatos priežiūros organizavimo ugdymo įstaigose, Biuro finansavimo, Prienų rajono gyventojų sveikatinimo renginių organizavimo klausimais.

Atsižvelgiant į tai, kad visuomenės sveikatos priežiūros paslaugos iš dalies yra įvairių įstaigų ir organizacijų veiklos dalis, siekiama plėtoti bendradarbiavimą sveikos gyvensenos mokymo ir ugdymo veikloje. 2020 m. Biuras pasirašė 15 (2019 m. – 9) bendradarbiavimo sutartis, kurios yra pagrindas įgyvendinant projektus ir organizuojant akcijas, paskaitas, renginius ir kitas veiklas. Bendradarbiavimas vyko įgyvendinant įvairius projektus, keičiantis patirtimi ir gebėjimais. Siekiant užtikrinti aukštą visuomenės sveikatos teikiamų paslaugų kokybę ugdymo įstaigose, buvo vykdomas aktyvus bendravimas ir bendradarbiavimas su Prienų rajono ugdymo įstaigų vadovais.

Biuro vadovas nuosekliai dalyvavo renginių organizavime, veiklos planavime bei įgyvendinimo procesuose siekiant įgyvendinti biuro veiklos tikslus. Nuolatos buvo ieškoma geriausių formų ir būdų administravimo funkcijoms tobulinti bei pažangesnių darbuotojų motyvacijos metodų.

Atsiskaitymas už veiklos vykdymą.

Detalios ataskaitos apie suteiktas visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugas:

1. Du kartus metuose Sveikatos apsaugos ministerijai teikiama valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų vykdymo 2020 m. pusmečio ir metinė veiklos ataskaita.
2. Du kartus metuose Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centrui teikiama pusmečio ir metinė Sveikatos ugdymo ir mokymo 2020 m. ataskaitos forma Nr. 41-1-SVEIKATA.
3. Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2019 m. rodiklių ataskaita.

PROBLEMOS, SUSIJUSIOS SU ĮSTAIGOS VEIKLA IR SIŪLOMI SPRENDIMO BŪDAI

Tinkamų darbo sąlygų užtikrinimas specialistams dirbantiems Prienų rajono ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose.

Iš dvylikos Prienų rajono ugdymo įstaigų tik trijose yra įrengti sveikatos kabinetai, kurie atitinka Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro rekomendacijas (LR sveikatos apsaugos

ministro ir LR švietimo ir mokslo ministro 2016-07-21 įsakymas Nr. V-966/V-672 „Dėl visuomenės sveikatos priežiūros organizavimo mokykloje tvarkos aprašo patvirtinimo“). Kitose ugdymo įstaigose specialistai dirba kartu su kitu darbuotoju (soc. pedagogu, ūkvedžiu ar kt.) arba turi tik darbo stalą mokytojų kambaryje, bibliotekoje arba kitose patalpose, kur nėra tinkamai įrengtų patalpų sveikatos priežiūros funkcijoms vykdyti.

Siūlomi sprendimai - numatyti atskiras patalpas visuomenės sveikatos specialistams, vykdančioms sveikatos priežiūrą mokyklose, vykdančioms ugdymo patalpų rekonstrukcijas, kurį po remonto privalomomis darbo priemonėmis aprūpintų Biuras iš valstybės biudžeto skirtos dotacijos mokinių sveikatos priežiūrai.

Papildomų, visuomenės sveikatos specialistų, vykdančių sveikatos priežiūrą ikimokyklinio ugdymo įstaigose, etatų steigimas. Viena visuomenės sveikatos specialistė, vykdanči sveikatos priežiūrą ikimokyklinio ugdymo įstaigose, aptarnauja 3 Prienų miesto darželius. Pagal LR sveikatos apsaugos ministro 2018 m. gruodžio 18 d. įsakymu Nr. V-1461 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2018 m. sausio 23 d. įsakymo Nr. V-70 „Dėl rekomenduojamų visuomenės sveikatos specialistų pareigybių steigimo savivaldybėse“ pakeitimo“ nustatytus normatyvus 1 visuomenės sveikatos specialisto etatas miesto gyvenamosiose vietovėse steigiamas 740 mokinių, ugdomų pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas. Taigi, pagal nustatytą normatyvą ir esantį vaikų skaičių Prienų miesto darželiuose, visuomenės sveikatos specialistė, vykdanči sveikatos priežiūrą ikimokyklinio ugdymo įstaigose dirba 0,5 etato krūviu.

Sprendimą, dėl konkretaus visuomenės sveikatos specialistų, vykdančių sveikatos priežiūrą mokyklose, pareigybių skaičiaus Biure, atsižvelgiant į skiriamus valstybės biudžeto asignavimus visuomenės sveikatos priežiūros funkcijoms vykdyti, priima savivaldybė. Savivaldybė gali prisidėti steigdama papildomus visuomenės sveikatos specialistų, vykdančių sveikatos priežiūrą mokyklose, etatus mažesniai mokinių skaičiui, nei nustatyta normatyvuose.

Siūlomi sprendimai – steigti papildomus, visuomenės sveikatos specialistų, vykdančių sveikatos priežiūrą ikimokyklinio ugdymo įstaigose, etatus, mažinant vienam visuomenės sveikatos specialistui aptarnaujamų mokinių skaičiaus normatyvą ikimokyklinio ugdymo įstaigose iki 250 mokinių.

LAUKIAMI REZULTATAI

Prienų rajono ugdymo įstaigose nuolat bus vykdoma koordinuota sveikatą stiprinanti veikla, į kurią bus įtraukiami ne tik vaikai ir mokiniai, tėvai bet ir Prienų rajono ugdymo įstaigų darbuotojai. Bus organizuojami užsiėmimai įvairiomis sveikatą stiprinančiomis temomis (mitybos, fizinio aktyvumo, psichoaktyvių medžiagų vartojimo) nuotoliniu ir kontaktiniu būdu, didės ugdymo įstaigų bendruomenių susidomėjimas sveikatos išsaugojimo galimybėmis. Gerės mokyklų bendruomenių burnos higienos įgūdžiai, didės supratingumas apie mikroorganizmų atsparumą antimikrobinėms medžiagoms, stiprės mokyklų bendruomenių gebėjimai psichikos sveikatos srityje.

Didės „Sveikatą stiprinančių mokyklų“ ar priemonės „Aktyvi mokykla“ tinklo plėtra Prienų rajone.

Bus organizuojami sveikatos stiprinimo renginiai Prienų rajono gyventojams nuotoliniu ir kontaktiniu būdu, didės gyventojų sveikatos raštingumas sveikos gyvensenos klausimais, gyventojai daugiau sužinos apie lėtinių neinfekcinių ir užkrečiamų ligų profilaktiką. Didės visuomenės sveikatos paslaugų prieinamumas gyventojams organizuojant akcijas, mokymus, praktinius užsiėmimus ir kitus renginius bendruomenėse. Formuojant gyventojų sveikos mitybos

įgūdžius ir skatinant fizinį aktyvumą, didės daržovių suvartojimas ir daugiau gyventojų bus fiziškai aktyvūs ir rinksis aktyvias laisvalaikio leidimo formas. Didinant gyventojų supratingumą apie mikroorganizmų atsparumą antimikrobinėms medžiagoms, sumažės antibiotikų vartojimas.

Sistemiškai renkant ir analizuojant visuomenės sveikatos stebėsenos duomenis apie gyventojų sveikatos būklę, demografinę situaciją, gyvenimo įpročius, aplinkos veiksnius, bus įvertinta Prienų rajono gyventojų sveikata ir jos rodiklių pokyčiai bei gyventojų sveikatą įtakančių veiksnių paplitimas. Remiantis stebėsenos duomenimis bus planuojamos ateinančių metų sveikatos stiprinimo kryptys. Pagerėjęs sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas ir geresnė visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų kokybė turės įtakos gyventojų sveikatos rodiklių gerėjimui.

Aktyviau Prienų rajono pirminiai sveikatos priežiūros centrai dalyvaus įgyvendinant širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto rizikos grupių asmenų sveikatos stiprinimo programą, tokiu būdu užtikrindami didesnę Prienų rajono gyventojų dalyvavimą šioje prevencinėje programoje. Vis daugiau rizikos grupės asmenų, dalyvaudami šioje programoje, efektyviai stiprins sveikatą, susipažins su Širdies ir kraujagyslių ligų bei cukrinio diabeto rizikos veiksniais, sveikos gyvenimo principais bei išmoks keisti gyvenimą, valdyti stresą, pasirinkti sveikatai palankią mitybą bei fizinį aktyvumą.

Didesnę Prienų rajono mokinių motyvacija dalyvauti Ankstyvosios intervencijos programoje. Dalyvaudami šioje programoje, vis daugiau mokinių atsisakys rizikingos elgsenos ir žalingų įpročių. Šios programos dėka kiek galima anksčiau bus pasiekiami alkoholiu ir / ar narkotikais eksperimentuojantys ir / ar nereguliariai vartojantys vaikai, suteikiamos jiems ankstyvosios intervencijos paslaugos bei savalaikė pagalba, ir taip bus užkertamas kelias vaikams tapti priklausomais nuo minėtų medžiagų vartojimo.

Bus užtikrintas, poreikį atitinkantis, priklausomybės konsultavimo paslaugų teikimas, ko pasekoje, sumažės asmenų žalingai vartojančių alkoholi, ar jie sumažins alkoholio vartojimą, ar visai atsisakys alkoholio. Priklausomybės konsultantas informuos alkoholi vartojančius asmenis apie alkoholio vartojimo riziką, keliamą žalą asmeni ir visuomenės sveikatai ir gerovei; motyvuos alkoholi vartojančius asmenis sumažinti alkoholio vartojimą ir visai atsisakyti alkoholio, keisti alkoholio vartojimo sukeltą rizikingą elgseną, kreiptis pagalbos, ją priimti, gydytis alkoholio vartojimo sukeltamam psichikos ir elgesio sutrikimui bei kitas ligas; skatins ir palaikys alkoholio vartojimą nutraukusių arba sumažinusių asmenų motyvaciją gauti atkryčių prevencijos paslaugas.

Artimiausios veiklos perspektyvos priklauso nuo COVID – 19 pandemijos suvaldymo Lietuvoje ir visame pasaulyje, valstybės ir vietos politikos visuomenės sveikatos priežiūros srityje, gyventojų sveikatos rodiklių ir turimų finansinių bei žmogiškųjų išteklių. Prioritetinės Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro veiklos kryptys bus numatomos atsižvelgiant į patvirtintą Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos Valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų vykdymo 2021 m. veiklos prioritetų vertinimo kriterijų reikšmių planą ir Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2019 m. ataskaitos rodiklius.